

TYT

KonuTik

Özel Anlatım ve Pratik Bilgilerle

DİL BİLGİSİ

SORU BANKASI

Mehmet Nurullah GÖK

- ✓ Konu Özetli ve Pratik Bilgiler
- ✓ Ünite Uygulama Testleri
- ✓ Kavrama ve Denemeler
- ✓ TYT ve KPSS'ye Uygun
- ✓ Soru Çözüm Videolu
- ✓ Akıllı Tahtaya Uyumlu
- ✓ Soru Sayısı: 1044

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM:	SÖZCÜK TÜRLERİ	5 - 40
	1. Konu: İsim (Ad)	6
	2. Konu: Zamir (Adıl)	10
	3. Konu: Sıfat (Ön Ad)	14
	4. Konu: Zarf (Belirteç)	20
	5. Konu: Edat (İlgeç) - Bağlaç - Ünlem	24
	6. Konu: Tamlamalar	30
2. BÖLÜM:	FİLLER	41 - 64
	1. Konu: Fiil (Eylem)	42
	2. Konu: Ek Fiil (Ek Eylem)	48
	3. Konu: Fiilimsiler (Eylemsiler)	52
	4. Konu: Eylemde Çatı	56
3. BÖLÜM:	YAPI BİLGİSİ	65 - 80
	Konu: Çekim Ekleri, Yapım Ekleri, Kökler ve Sözcük Yapısı	66
4. BÖLÜM:	SES BİLGİSİ	81 - 92
	Konu: Ses Bilgisi	82
5. BÖLÜM:	YAZIM KURALLARI	93 - 102
	Konu: Yazım Kuralları	94
6. BÖLÜM:	NOKTALAMA İŞARETLERİ	103 - 112
	Konu: Noktalama İşaretleri	104
7. BÖLÜM:	CÜMLE TÜRLERİ	113 - 122
	Konu: Cümle Türleri	114
8. BÖLÜM:	CÜMLENİN ÖGELERİ	123 - 132
	Konu: Cümlenin Ögeleri	124
9. BÖLÜM:	ANLATIM BOZUKLUĞU	133 - 138
	Konu: Anlatım Bozukluğu	134
	KAVRAMA TESTLERİ	139 - 199
	DENEMELER	200 - 213
	CEVAP ANAHTARI	214 - 215

1. BÖLÜM

SÖZCÜK TÜRLERİ

KONULAR

1. Konu: İsim (Ad)
2. Konu: Zamir (Adıl)
3. Konu: Sıfat (Ön Ad)
4. Konu: Zarf (Belirteç)
5. Konu: Edat (İlgeç) - Bağlaç - Ünlem
6. Konu: Tamlamalar

1. Konu: İSİM (AD)

Sözcük Türleri

Sözcük, dilde anlamı ya da tek başına görevi bulunan ses topluluğudur. Sözcükler cümle içinde birbirleriyle kurdukları anlam ilgilerine ve karşıladıkları kavram ve varlıklara göre çeşitli gruplara ayrılır.

- Eylemler; hareketi, işi, oluşu düşündüren sözcüklerdir. Adlar ise varlıkları ve kavramları düşündüren sözcüklerdir.
- Eylemler "-mak, -mek" mastar eki alırlar ancak adlar almaz.
Örneğin: gel (mek), koş (mak), dur (mak) Fiil kökü
sevgi (sev) - fiil kökü, "-gi" fiilden isim yapım eki (fiil kökünden türemiş bir isimdir.)
zayıf (mak), oyun (mak), ileri (mek) İsim kökü

- Tür bakımından "eylem" ve "ad" diye iki ana gruba ayrılan sözcüklerin cümlede üstlendikleri işe "görev" denir.

Ad Soylu Sözcükler						
Ad (İsim)	Adıl (Zamir)	Ön Ad (Sıfat)	Belirteç (Zarf)	İlgeç (Edat)	Bağlaç	Ünlem
Cümlede tek başlarına görevi üstlenirler. Tek başlarına anlamları vardır.		Cümlede başka bir sözcüğün desteğiyle görev kazanır. Tek başlarına anlamları vardır.				Tek başlarına kullanılmazlar, tek başlarına anlamları da yoktur.

Ad (İsim)

Varlıkları ve kavramları tanımamıza yarayan sözcüklerdir. (-mak, -mek mastar ekini getirdiğimizde anlamsız olur.)

Örneğin: Adana, şeker, kulak, masa, elektrik, yel, kadın...(mastar eki "-mak, -mek" eki getirildiğinde anlamsız olur.)

1. Varlıklara Verilişine (Durumuna) Göre Adlar

a. Özel Ad

Tek bir varlığı karşılayan adlardır.

- Kişi ad ve soyadları** (Halide Edip Adivar, Haluk, Mehmet Nurullah Gök, Yaşar Kemal)
Hayvanlara verilen adlar (Mırmır, Karabaş, Fındık, Pamuk, Boncuk...)
Millet, boy, oymak, dil, lehçe, devlet, din ve mezhep adları (Türk, Kazak, Oğuz, Karakeçeli, Yakutça, Fransızca, Türkiye Cumhuriyeti, Müslümanlık...)
Din ve mitoloji kavramları (Müslümanlık, Hristiyanlık, Katolik, Budizm; Tanrı, Allah, Cebrail, Zeus, Kibele...)
Gezegen ve yıldız adları (Merkür, Ay, Dünya, Neptün, Satürn, Halley...)
Yer adları (Avrupa, Türkiye, Sıhhiye, Atatürk Bulvarı, Çankaya Köşkü, Van Gölü, Konya Ovası...)
Kurum, kuruluş, kurul adları (Türkiye Büyük Millet Meclisi, Millî Kütüphane, Atatürk Lisesi, Türk Dil Kurumu...)
Kitap, dergi, gazete, tablo, heykel; hukukla ilgili kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adları (Safahat, Ateşten Gömlek, Hürriyet, Medeni Kanun, Türk Bayrağı Tüzüğü, Telif Hakları Yayın ve Satış Yönetmeliği...)
Tarihî olay, çağ, dönem adları (Kurtuluş Savaşı, Millî Mücadele, Orta Çağ, Cıralı Taş Devri...)
Millî ve dinî bayramların adları (Cumhuriyet Bayramı, Kurban Bayramı...)
Bayram niteliği kazanmış günlerin adları (Anneler Günü, Öğretmenler Günü, Dünya Tiyatro Günü)
Kurultay (kongre), bilgi şöleni (sempozyum), açık oturum (panel) vb. toplantıları bildiren adlar (Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı (1996), Manas Bilgi Şöleni, Türk Dilinin Tarihsel Gelişimi Paneli)
Belli bir tarih bildiren ay ve gün adları (1 Ağustos Perşembe günü doğdu. Ekim 1983'te iş hayatına atıldı.)

b. Cins (Tür) Ad

Aynı türden varlıkları karşılayan adlardır.

ağaç, çiçek, kitap, köpek, insan, kadın, masa, göz, ev, kum, saat, sanat, biber, elma ...

2. Varlıkların Sayısına Göre Adlar

a. Tekil İsim

Tek bir kavramı ve ismi karşılayan isimlerdir. "-lar, -ler" çokluk eki almayan isimlerdir: Kuş, ev, kedi, masa, insan, soru, çiçek...

Tekil
Ağaç
Asker
Koyun

b. Çoğul İsim

Birden fazla kavramı ve ismi karşılayan isimlerdir. "-lar, -ler" çokluk eki alan isimlerdir: Kuşlar, evler, masalar, insanlar, sorular, kitaplar...

Çoğul
Ağaçlar
Askerler
Koyunlar

c. Topluluk İsmi

"-ler" çoğul ekini almadığı hâlde çoğul anlamı taşıyan adlardır: sürü, takım, tabur, orman, demet, düzine, salkım, heyet, toplum, cemiyet...

Topluluk
Orman
Ordu
Sürü

UYARI

Çoğul eki kimi zaman sözcüğe çoğul anlamı dışında anlamlar da katabilir.

Dünyalar kadar seviyorum. (abartma)

Almanyalarda ne işin var. (uzaklık)

Aliler bize gelecek. (aile)

Mustafa Kemaller tükenmez. (benzerlik)

Türkler kadim tarihe sahiptir. (ulus, millet)

UYARI

Mahalle, sınıf, meclis vb. sözcükler ad aktarması (mecazı mürsel) yoluyla cümledeki anlamına göre topluluk ismi olur.

Bu mahalle eski bir yerleşmiş.

(mekân anlamında ve tekil isimdir.)

Mahalle tepki verdi.

(mahallede yaşayanları kastetmiş ve topluluktur.)

Meclis tadilata alındı.

(Mekân anlamında ve tekil isimdir.)

Meclis olağanüstü toplandı.

(mecliste olanları kastetmiş ve topluluktur.)

Sınıf temizlendi.

(mekân anlamında ve tekil isimdir.)

Sınıfça pikniğe gittik.

(Sınıftakileri kastetmiş ve topluluktur.)

3. Varlıkların Oluşlarına Göre Adlar**a. Somut Ad**

Duyu organlarımızla (göz, kulak, burun, dil, deri) varlığını algılayabildiğimiz nesnelere verilen adlardır.

Görme: para, kalem, dağ, havuç...

Dokunma: soğuk, sıcak, sert ...

İşitme: fısıltı, gürültü, takırtı, patırtı...

Tatma: acı, tatlı, ekşi....

Koklama: Koku...

b. Soyut Ad

Duyu organlarımızla varlığını algılayamadığımız kavramlara verilen adlardır.

kin, özgürlük, bağımsızlık,

sevgi, aşk, vatandaşlık,

insanlık...

c. Eylem Ad

Eylem kök ya da gövdelerine mastar ekleri (-me, -mek, -iş) getirilerek yapılır.

Bu kitabı okumasını istemiştim.

Bomboş beklemek çok zor.

Bu gülüşüne bayılıyorum.

d. Yansıma Ad

Doğadaki seslerden esinlenerek oluşturulmuş adlardır.

pat, uğultu, cızırtı, böğürme,

homurtu, inilti...

Adlarda Küçültme

Adlarda küçültme "-cik, -cek, -ceğiz" ekleriyle yapılır. Bu ekler cansız varlıklarda küçültme yaparken canlı varlıklara getirildiğinde sözcüğe sevgi veya acıma anlamı katar.

kulübe - cik

ağaç - çık

anne - ciğim

yavru - cak

ev - ceğiz

kitap - çık

kadın - cağız

kedi - cik

UYARI

Kimi sözcüklere getirilmiş -cik eki, onlara küçültme anlamı katmaz. Kalıplaşmış isim yapar: elma - cik kemiği, köprü - cük kemiği maymun - cuk, badem - cik, gelin - cik, arpa - cik...

Yapılarına Göre Adlar**1. Basit Ad**

Yapım eki almamış, başka bir sözcükle birleşmemiş sözcüklerdir.

Bu, mutfak, tuvalet, banyo hesabı değildir.

Yukarıda altı çizili sözcükler basit addır.

Adlar çekim ekleri aldıkları zaman yapılarında bir değişiklik olmaz.

2. Türemiş Ad

Yapım ekleriyle kurulmuş adlara denir: gözlük, anı, durak...

Türkçede adlar iki şekilde türer:

a. Addan Ad Türeten Eklerle: Ad kök ya da gövdelerine gelecek yeni adlar yapar: gözlük, Türklük, sözcük, Adanalı, akılsız, Mehmetçik, yavrucağ, tıktırtı...

b. Eylemden Ad Türeten Eklerle: Fiil kök ya da gövdelerine getirilerek geçici ya da kalıcı isim yapar: gezmek, gezme, okuyuş, alım, kaçık, korku, ekin, bilgin, yazı, başarı...

3. Birleşik Ad

Birden fazla sözcüğün bir araya gelerek oluşturduğu yeni adlardır.

Birleşik sözcüğü oluşturan sözcükler; ses kayması, anlam kayması ya da sözcük türü kayması yoluyla bir araya gelmiş olabilirler.

• **Ses Kayması Yoluyla:** ne + için → niçin, pazar + ertesi → pazartesi, kahve + altı → kahvaltı

• **Anlam Kayması Yoluyla:**

a. İlk sözcük gerçek anlamından sıyrılır: başbakan, sivrisinek, ateş böceği...

b. İkinci sözcük gerçek anlamından sıyrılır: giyimevi, ayakkabı, ustabaşı...

c. Her iki sözcük de gerçek anlamını korur: yurtsever, dikdörtgen, yer çekimi...

d. Her iki sözcük de gerçek anlamlarından sıyrılır: hanımeli, açık göz, aslanağzı, kuşpalazı...

• **Sözcük Türü Kayması Yoluyla:** Eylem anlamlı bir sözcük birleşik sözcük oluşturduğunda eylem anlamını yitirerek isim olabilir: albeni, ateşkes, çekyat, ağaçkakan, gökdelen, uçaksavar, vurdumduymaz, külyutmaz, mirasyedi, gecekondu...

Adın Durumları

Adlar cümle içinde beş durumda bulunur.

Yalın durumda olan isimler hâl eklerini almaz.

1. Yalın durumu: Ev

2. Belirtme durumu (-ı, -i, -u, -ü): Evi (neyi, kimi? Sorusuna cevap verir.)

3. Yönelme durumu (-a, -e): Eve (neye, kime, nereye sorularına cevap verir.)

4. Bulunma - kalma durumu (-da, -de, -ta, -te): Evde (nerede, kimde sorularına cevap verir.)

5. Çıkma, ayrılma durumu (-dan, -den, -tan, -ten): Evden (nereden, kimden sorularına cevap verir.)

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde somut bir ad soyut anlam kazanmıştır?

- A) Gülün yaprakları dökülmeye başladı.
- B) Fabrikadaki işçiler gürültüden şikâyetçiydi.
- C) Sesi yakınlardan geliyor sanki.
- D) Karşısına geçip açık açık konuşmalı.
- E) Senin kadar yüz­süz insan görmedim.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "acı" kelimesi isim olarak kullanılmıştır?

- A) Bu salça bana çok acı geldi.
- B) Ektiği acı biberlerin hepsi kurudu.
- C) Bu acı lafları hak edecek bir şey yapmadım.
- D) Yenilginin acısına katlanmak gerek.
- E) Bu akşam da acı düşüncelerle sabahı bulacağız.

3. Bu tür adlar, genel anlamda kullanıldığında türü oluşturan varlıkların tamamını anlatır.

Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi bu açıklamaya uygundur?

- A) Su istiyordu toprağın derin çatlağı.
- B) Çocuk önce görerek, sonra dinleyerek öğrenir.
- C) El yarası geçer, dil yarası geçmez.
- D) Herkesin geçtiği köprüden sen de geç.
- E) Bizim köyümüzde vakitsiz öten horozlar çok fazladır.

4. Osmanlı Devleti'nin İzmir'i fethetmesinden sonra Anadolu ana karasında bir kalesi kalmayan Rodos Şövalyeleri'ne Bodrum'da bir kale yapmaları konusunda izin verilir. Bodrum kent merkezi ve kalesi 1414 - 1522 yılları arasında Rodos Şövalyeleri tarafından kontrol edilir. Ancak şövalyelerin hâkimiyet alanı, Bodrum Yarımadası'nın tamamını kapsamayıp sadece bugünkü kalenin bulunduğu alanda etkili olmuştur.

Yukarıdaki parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Tür ismi
- B) Özel isim
- C) Çoğul isim
- D) Topluluk ismi
- E) Somut isim

5. Batılı kaynakçalarda "Dragon" ile "Turgut" sözcüklerinin birleşiminden türetilerek "Dragut" olarak nam salmış olan Turgut Reis, takriben 1485'te Sıralos'ta yani bugünkü Bodrum'un Turgutreis beldesinin Karabağ köyünde dünyaya gelmiştir. Babası Veli adında bir çiftçi olan Turgut, daha küçük yaşlarda iken bir korsan kadırgasına dahil olmuş ve kısa sürede zekâ ve cesareti ile öne çıkmıştır.

Yukarıdaki parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Küçültme adı
- B) Birleşik ad
- C) Soyut ad
- D) Somut ad
- E) Topluluk adı

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yansımadan türemiş bir ad kullanılmıştır?

- A) Haberi duyunca bir anda şaşırıp kaldı.
- B) Gök gürüyor, bir yandan da şimşek çakıyordu.
- C) Bu anlattıklarını ona aynen iletceğim.
- D) Şırıltı sesleri bir türlü kesilmedi.
- E) Bu konu herkesi ilgilendiriyordu.

7. Aşağıdakilerden hangisinde ikileme ad olarak kullanılmıştır?

- A) Ormanın eteğinde şırıl şırıl akan bir pınar...
- B) Az çok sen de kazanıyorsun bu işten.
- C) Bu konuları açık seçik ortaya koyalım.
- D) Çoluk çocuk perişan bir hâlde yaşıyorlar.
- E) Boylu boyunca yatmaktan usanmadın mı?

8. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi ad değildir?

- A) Zengin malı züğürdün çenesini yorar.
- B) Adam son söylediklerimi duymadı.
- C) Müşteri her zaman haklıdır.
- D) Ölüm asude bahar ülkesidir bir rinde.
- E) Daldım coşup giden deniz musikisine.

00FA0DD9

1. Bazı tür adları, olduğu türün tamamını kapsayacak biçimde kullanılabilir.

Aşağıdakilerin hangisinde böyle bir kullanım vardır?

- A) Çocuk, yaramazlık yaptığı için azar işitti.
- B) Çocuk, sevgi ve ilgiyle yetiştirilmesi gereken bir bireydir.
- C) Çocuk, annesi tarafından hoşgörü ile yetiştirilmiştir.
- D) Çocuk, dişlerini fırçalayıp erkenden yatağına yattı.
- E) Çocuk, sessizce odasına çekilip derslerini yapmaya başladı.

2. Baharın şehre usul usul sızdığı zamanlardı. Bahçeler, sokaklar

I II III
ve kırlardaki çiçekler bize göz kırptıkça evlerimizin dört duvar-
IV V

dan oluşan bir hapishaneyi andırdığını fark ediyorduk.

Yukarıdaki parçada numaralanmış sözcüklerden hangileri isim görevinde kullanılmıştır?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) I ve III
- D) III ve V
- E) IV ve V

3. Uykusuzluk sonucu kişilerin konsantrasyon bozukluğu yaşadığı ve buna bağlı olarak kişilerde unutkanlık sıklıkla görülmektedir. Unutkanlık sık sık görülüyorsa bir psikoloğa görünmek gereklidir.

Bu parçada aşağıdakilerin hangisinin örneği yoktur?

- A) Çoğul isim
- B) Tekil isim
- C) Soyut isim
- D) Topluluk ismi
- E) Yalın isim

4. Gurbetten gelmişim, yorgunum hancı

Şuraya bir yatak ser yavaş yavaş
Aman karanlığı görmesin gözüm
Beyaz perdeleri, ger yavaş yavaş

Bu dizelerde ad göreviyle kullanılmış kaç sözcük vardır?

- A) 5
- B) 6
- C) 7
- D) 8
- E) 9

5. "Bir roman insanın ruhundan derin izler taşıyorsa büyük anlam kazanır." cümlesinde "roman" sözcüğü, bütün romanları anlatacak şekilde genel olarak kullanılmıştır.

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisi yukarıdaki açıklamaya uygun şekilde kullanılmıştır?

- A) Bahçemizdeki ağaç gibi kök salmalı insan hayata.
- B) Çocuğun yüzü güneşte çok kaldığı için yanmıştı.
- C) Otobüs durağı çok uzakta olduğu için biz de ne yazık ki işe geç kalıyoruz.
- D) Mevsimleri derinden yaşamalı insan, mutlaka insanın ruhuna işlemeli.
- E) Bana gönderdiği çiçek kurumuştur, artık duygularında köreldiği gibi.

6. Saçlarına pütür pütür yapışmış,

I
Gözlerinin renği ile sıvanmış
II

Bir avuç kuru çiçek topladım.

Kırılıp dökülmesinler diye

Sevgiyle, özenle tek tek topladım.

III

Yürek fideledim zamana ve mekâna

IV

V

Bu dizelerde altı çizili sözcüklerden hangisi isim görevinde kullanılmamıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

7. Şiir ağacının dalı, çiçeği, yaprağı duygudur. Güçtür, şiir söylemek ama ne türlü şiir söylemek güçtür? Bazı şairler vardır, yüzyıllardır bilinen alışılmış şeyleri tekrar eder durur; yaygın duyguları, yaygın düşünceleri alır, onları vezne uydurur.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi kullanılmamıştır?

- A) Birleşik isim
- B) Çoğul isim
- C) Cins isim
- D) Topluluk ismi
- E) Soyut isim

4. Konu:

ZARF (BELİRTEÇ)

Eylemin, eylemsinin, sıfatın ya da zarfın anlamlarını etkileyen sözcüklerdir.

Masmavi bir gökyüzü herkese huzur verir.
Sıfat Sıfat Ad

Gökyüzü, masmavi görünüyordu.
Zarf Eylem

Çok güzel bir ev almışlar.
Zarf Sıfat Ad

Çok iyi konuşuyor.
Zarf Zarf Eylem

Anlam Yönünden Zarflar

1. Durum (Hâl) Zarfları

Eylem ve eylemsilerin anlamlarını durum yönünden etkileyen sözcüklerdir. Fiillere "nasıl" sorusunu sorarız.

Güzel görünüyor.
Zarf Eylem

Ne de tatlı konuşuyorlar.
Zarf Eylem

2. Zaman Zarfları

Yüklemde bildirilen eylemin ya da eylemsinin ne zaman yapıldığını bildiren sözcüklerdir. Zaman zarflarını, genellikle, "ne zaman" sorusunu sorarak buluruz.

Sabahları koşu yaparım.

Bugün sınavımız var.

Şimdi bu derse çalışın.

Derhal burayı terk et!

Hemen buraya geldi.

Daha sıra sana gelmedi.

Henüz konuyu bitiremedik.

Hâlâ burada mı bekliyorsun?

Biraz önce yola koyuldular.

Sonra oraya da gideceğiz.

UYARI

Zaman bildiren sözcükler bazen başka görevde de kullanılabilirler:

Ah ben ölürsem akşamüstü ölürüm. Zarf (Zarf tümleci)

Benim mutluluğum akşamüstüdür. İsim (Yüklem)

3. Azlık - Çokluk (Miktar) Zarfları

Fiile, sığata, zarfa sorulan "ne kadar" sorusuna cevap verir. "en, daha, pek, çok, az, biraz, kadar, denli, gibi, fazla..."

Çok tatlı bir araba almıştı.
Zarf Sıfat İsim Fiil

Adam çok hızlı gidiyordu.
Zarf Zarf Fiil

Son dönemde çok çalıştı.
Zarf

4. Derecelendirme Zarfları

a) Eşitlik Zarfı: "kadar"

Ben, senin kadar iyi birini tanımadım.

b) Üstünlük Zarfı: "daha"

Arkadaşından daha uzun duruyor.

c) En Üstünlük Zarfı: "en"

İçlerinde en çok alkış alan Berk'ti.

d) Aşırılık Zarfları

Diğer azlık - çokluk zarfları aşırılık zarfı adını alır: az, çok, pek çok, daha çok, fazla, daha fazla, biraz, çok az...

5. Yer - Yön Zarfı

Eylemi, eylemsiyi yer - yön anlamıyla belirten sözcüklerdir. "Nere" sorusunu sorarız. "İçeri, dışarı, aşağı, yukarı, ileri, geri, öte, beri..." gibi kelimeler yer - yön zarfı olur.

Biraz ileri git.

Şimdi içeri girelim.

Beni aşağı indir.

UYARI

Yer - yön zarfları isimlerin önüne geldiklerinde sıfat olurlar.

Aşağı katta oturuyorlar. (Sıfat)

Yer - yön bildiren sözcükler herhangi bir durum eki, iyelik eki, ek fiil, çoğul eki, tamlama eki aldığında isim olur. Sıfat yapan "-ki" ekini aldığında yer - yön zarfı olmaktan çıkarlar.

Biraz aşağıya in.

D. Tümleç Yönelme hâl eki
(İsim)

Aşağıyı gördüm.

B'li Nesne Belirtme hâl eki
(İsim)

Yer - yön anlamı bildiren sözcükler her zaman yer - yön zarfı değildir.

İçeri dışarıdan daha boğucudur. (İsim / isim)

Aşağısı kaç odadan oluşmaktadır. (İsim)

Her zaman insanlarla ileri geri konuşamazsın. (Durum zarfı)

Aşağı sokakta neler neler olmuş. (Sıfat)

Aşağı yukarı on yedi yıldır tanışıyoruz. (Miktar zarfı)

İleri görüşlü liderler dünyada az. (Sıfat)

6. Soru Zarfları

Eylemi, eylemsiyi, sıfatı veya zarfı soru yoluyla belirten sözcüklerdir.

Derslere nasıl çalışıyorsunuz?

Niçin aramadınız?

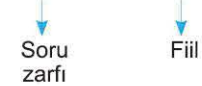
Orada ne kadar oturdunuz?

Ne zaman başlıyoruz?

Ne diye bana sordun?

Yapı Bakımından Zarflar

1. Basit Zarflar

Yapım eki almamış zarflardır.

Akşam gideceğiz.

Dün burada buluşacaktık.

2. Türemiş Zarflar

Yapım eki almış zarflardır.

İnsan+ca yaşamak lazım.

Çocuk+ça davranmaktan vazgeç.

Sabah+leyin gelecek.

Yaz+ın yine buraya geliriz.

3. Birleşik Zarflar

Birden çok sözcüğün yapı ve anlamca kalıplaşmasından oluşur.

Bugün (bu+gün) gelebilirim.

Niçin (ne+için) gülüyorsunuz?

4. Öbekleşmiş Zarflar

Birden çok sözcüğün yapıcı kalıplaşmadığı hâlde anlamca kalıplaşmasından oluşan zarflardır.

Bugün sabaha kadar uyuyamadım.

Yıllar boyu orada kaldık.

NOT

işte: gösterme belirteci

belki: olasılık belirteci

acaba: kuşku belirteci

evet, hayır: yanıt belirteci

eğer, şayet: koşul belirteci

inşallah, keşke, bari, tek: dilek, istek belirteci

tekrar, yine, gene, çok kez, ikide bir, bir daha: yineleme belirteci

mutlaka, asla, katiyen, kesinlikle, kuşkusuz, şüphesiz, hiç şüphesiz, elbet, elbette: kesinlik belirteci

Örnekler

O, köyde uzun süre bensiz yaşayamaz.
Zarf

Bencil insanlar etrafına mutlak zarar verir.
Sıfat

Ben bu projeyi haftaya bitirmeliyim.
Zamir

Artık öğrenciler bu konuyu iyi benimsedi.
Fiil

Filmi mutlaka gece izlemelisiniz.
Zarf

Geceleri bir türlü gözümeye uyku girmiyor.
Ad

Bu konuyu ancak sen halledebilirsin.
Bağlaç

Adam birden kalkıp acıyla bağırırdı.
Zarf

Acı haber mideye zarar verebilir.
Sıfat

Bizim hayatımızda acıya yer yoktur.
Ad

1. Aşağıdakilerin hangisinde zarf yoktur?

- A) İnsan bazen düşünmeden karar verebilir.
- B) Gereksiz verilen kararlar doğru çıkabilir.
- C) Eski anılarımız, yeni umutlarımız olmalıdır.
- D) Alkış sessizce karşılayan, onu hak etmiş demektir.
- E) Dostluk, ateş böceği gibi yalnız gece parlar.

2. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük zarf değildir?

- A) Artık değişiklik yapmanın vakti geldi.
- B) Öğrenciler, yaptıklarımızın farkında değildi.
- C) Sabah, getirdiği yeniliklerle şehri aydınlattı.
- D) Yeni gelen öğretmen bize nazik davranıyor.
- E) Hiç doğru söylediğini duymadım ki!

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem anlamını durum yönünden tamamlayan bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Maçta sakatlanan oyuncuya ilk müdahale yapıldı.
- B) Siz çok yetenekli bir bilim adamısınız.
- C) Oraya nasıl girebildiğinizi şimdi anlayacağız.
- D) Soruları çözebilmek için formülleri doğru yazınız.
- E) Geleceği görmek herkeste olan bir yetenek değildir.

4. • Hiçbirimiz zamanı nasıl kullanacağımızı bilmeyiz.
• Tehlikenin karşısında cesaretle durmasını bilir.
• Eve geri dönmek için hazırlığa başladı.
• En büyük düşmanlarımız, farkında olmadıklarımızdır.

Yukarıdaki cümlelerde aşağıdaki zarf türlerinden hangisi yoktur?

- A) Zaman zarfı
- B) Soru zarfı
- C) Yer - yön zarfı
- D) Durum zarfı
- E) Derecelendirme zarfı

5. Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili zarflardan hangisi yapıca diğerlerinden farklıdır?

- A) Çınar ağacı geceleri o şarkıyı mırıldanıyordu.
- B) Söylenenlere karşı kayıtsız görünüyordu.
- C) Çocukları olmadığı için hayatta yalnız kalmıştı.
- D) Adam titreyen dudaklarını zorlukla araladı.
- E) Büyük bir telaşla dışarı fırladım.

6. Aşağıdakilerin hangisinde soru zarfı kullanılmıştır?

- A) Bu gömleğin nesini beğenmedin?
- B) Ne alacağımı kim daha önce söyledi?
- C) Hanginiz benimle gelmek ister?
- D) Kaçımız böyle bir sorumluluk üstlenirdik?
- E) Bana neden yalan söylediniz?

7. Bilgisayar, mobil cihaz ve İnternet teknolojilerindeki hızlı gelişmelerle birlikte ortaya öğrenme kavramı çıkmıştır.

Yukarıdaki cümlede hangi zarf türü örneklendirilmiştir?

- A) Soru zarfı
- B) Durum zarfı
- C) Gösterme zarfı
- D) Miktar zarfı
- E) Zaman zarfı

8. Ayrılma eki, kimi zaman eklendiği sözcüğü zaman zarfı yapar. Aşağıdakilerden hangisinde bu açıklamanın dışında bir kullanım vardır?

- A) Yaşlı adam ekmekleri erkenden bırakmıştı.
- B) Sıcaktan bütün gece hiç uyuyamadım.
- C) Akşamdan tüm hazırlıklarını yapardı annem.
- D) Sabahtan onunla o eski yerde buluşmuştuk.
- E) Dedemin saati geçen yüzyıldan kalmıştı.

1. Bu olayın üzerinden altı yıl nasıl geçti bilmiyorum. Daha evvel bu hikâyeyi hiç anlatmadım. Arkadaşlarım bana kavuştuklarında sağ kurtulduğum için çok sevinmişlerdi. Üzüntülüydüm ama onlara şöyle diyordum: "Yorgunluktan." Şimdi biraz üzüntüm geçti. Biraz... Tam olarak değil. Ama gezegenin döndüğünü biliyorum çünkü gün ağarırken bedeni orada değildi.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

- A) Durum zarfı
- B) Miktar zarfı
- C) Yer - yön zarfı
- D) Soru zarfı
- E) Zaman zarfı

2. Aşağıdakilerin hangisinde soru anlamı zarfla sağlanmıştır?

- A) Yarın bize ne zaman geleceksin?
- B) Ben giderken arkamdan nasıl baktı?
- C) Edebiyat alanında niçin üretmeye devam etmedin?
- D) Size niçin geleceğini söyledi mi?
- E) Ne diye seninle konuşuyormuş?

3. Hey Rıza, kederin başından aşkın,

Bitip tükenmiyor elem-i aşkın,

Sen de -derya gibi- daima taşkın,

Daima çalkanır bir gönül vardır.

Bu dizelerde numaralanmış altı çizili sözcüklerden hangisi zarf görevinde kullanılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

4. I. Bugün yüzün solgun görünüyor.
II. O kitabı zar zor okuyabildim.
III. Böyle gelmiş, böyle gitmez.
IV. Bunları buradan derhâl kaldırı.
V. İleride bir gün âşık olursun.

Yukarıdaki numaralı cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede birleşik ve türemiş zarf kullanılmıştır.
- B) II. cümlede öbekleşmiş zarf kullanılmıştır.
- C) III. cümlede birden fazla durum zarfı kullanılmıştır.
- D) IV. cümlede zaman zarfı kullanılmıştır.
- E) V. cümlede yer - yön zarfı kullanılmıştır.

5. En güzel günlerin ne kadar geride kaldı? Gece gündüz geçmiş anıyorsun. Geçmiş bu şekilde halledemezsin.

Yukarıdaki cümlede altı çizili zarfların doğru sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Derecelendirme - soru - durum - durum
- B) Miktar - soru - durum - zaman
- C) Durum - soru - zaman - zaman
- D) Derecelendirme - soru - zaman - yer yön
- E) Soru - miktar - zaman - durum

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme zarf görevinde kullanılmıştır?

- A) Edebiyatçılar uzun uzun cümleler kullanmayı sevmez.
- B) Tatlı tatlı sözlerle beni mest etmeyi başardı.
- C) Konuyu hızlı hızlı anlatırdı her zaman.
- D) Geniş mi geniş bir düşüncesi vardı.
- E) İnce ince kitaplar okumaktan haz alıyor.

7. Cebeci İstasyonunda bir aşamüstü

İncecikten bir yağmur yağyordu yollara

Yeni baştan yaşıyorduk kaderimizi

Sıcak bir kara sevda

Yüreğimizin başında bağdaş kurup oturmuştu;
Acımsı, buruk.

Bu dizelerde numaralanmış sözcüklerden hangisi zarf göreviyle kullanılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf kullanılmamıştır?

- A) Bu mevsimde akşamüstleri güneş batarken Ankara çok güzeldir.
- B) Kan kırmızı yuvarlak bir külçe, dağların üzerine usul usul inmeye başlar.
- C) Yağmur, billur parçası hâline girmiş şekilde bütün gün dökülür gökyüzünden.
- D) En halis erguvanlara bürünmüş şekilde caddelerde halkalar görünür.
- E) Herkesin bu konuda söyleyebileceği birkaç sözünün olduğunu dile getirdi.

6. Konu:

TAMLAMALAR

Ad Tamlamaları

Bir adın başka bir adın anlamını belirginleştirmesi ve çeşitli anlam ilişkileri kurması için oluşturulan söz öbeğine "ad tamlaması" denir.

Ayşe'nin kalemi
tamlayan tamlanan

Ad tamlamalarını ek alıp almamalarına göre üç ana gruba ayırırız:

1. Belirtili ad tamlaması
2. Belirtisiz ad tamlaması
3. Zincirleme ad tamlaması

Tamlayan ekleri: -(n) in, -in, -un, -ün

Tamlanan ekleri: -(s) ı, -i, -u, -ü)

Tamlayan kişi zamiri olduğunda tamlayan ve tamlanan ekleri değişebilir.

ben - im ev - im,
sen - in ev - in
biz - im ev - imiz,
siz - in ev - iniz

1. Belirtili Ad Tamlaması

Tamlayanın da tamlananın da tamlama eklerini alarak oluşturduğu ad tamlamasıdır.

Okul - un duvarlar - ı
tamlayan eki tamlanan eki
tamlayan tamlanan

2. Belirtisiz Ad Tamlaması

Tamlayanı ek almayan, tamlananı tamlanan (iyelik) eki alan ad tamlamasıdır.

Kazanma hırs - ı
tamlayan tamlanan eki
tamlanan

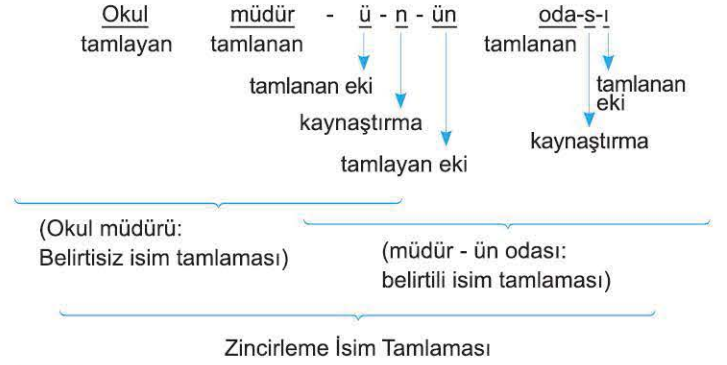

UYARI

Bazı belirtisiz isim tamlamalarında tamlanan eki de düşebilir:
Adana kebab(i)
Çoban kavurma(sı)

3. Zincirleme Ad Tamlaması

Tamlayanı, tamlananı ya da her ikisi de ad tamlaması olan tamlamalardır.

UYARI

Zincirleme isim tamlaması en az üç isimle olur.
Okul kapısının kolu, öğretmenin çantasının rengi, gazetenin köşe yazarı...

Tamlamalarla İlgili Özellikler

- Ad tamlamalarında tamlayanla tamlanan arasına sözcük girebilir.

Okulun güzel kapısı (Nasıl kapı? Güzel kapı)
Tamlayan Sıfat Tamlanan

- Ad tamlamalarında tamlayanla tamlanan yer değiştirebilir.

Türkü hep güzel olur Adana'nın
Tamlanan Tamlayan

- Belirtili isim tamlamalarında "dan" ayrılma hâl eki tamlayan eki görevini üstlenebilir.

Öğrencilerden birkaçı sınavdan zayıf almış. (Öğrencilerden(in) birkaçı)
Tamlayan Tamlanan

- Belirtili isim tamlamalarında tamlanan eki kullanılmayabilir. Bizim okul tatile girmeyecekmış. (Bizim okul(umuz))

- İsim tamlaması sıfat görevini üstlenebilir.

Çimen yeşili gömlek
Tamlayan Tamlanan İsim

Belirtisiz isim tamlaması

(Nasıl gömlek? Çimen yeşili → sıfat görevini aldı.)

- Belirtisiz isim tamlamasının önünde kullanılan sıfat, tamlamanın tamamını nitelendirir.

Bozuk sokak lambaları
Sıfat Tamlayan Tamlanan

Belirtisiz isim tamlaması

Burada "bozuk sokaklar"dan değil, "sokak lambaları"nın bozuk olmasından söz ediliyor. o hâlde "bozuk" sıfatı "sokak lambaları"nı nitelmiştir.

- Belirtili ad tamlamasının önünde kullanılan sıfat ise sadece tamlayanı nitelendirir.

"Küçük" kelimesi evin küçük olduğunu nitelemiştir. Tamlayanı nitelemiştir.

- Belirtili ad tamlamasının tamlayanı ve tamlananı arasında kullanılan sıfat ise sadece tamlananı niteler.

"Küçük" kelimesi kapıyı nitelemiştir. Tamlananın sıfatı konumundadır.

Sıfat Tamlamaları

Sıfatın olduğu tüm sıfat grupları "sıfat tamlaması"dır.

Bir ev
Güzel kadın
Yeşil ördek
Bu çocuk

Sıfat Tamlaması

Bir ismin bir veya daha fazla sıfat tarafından nitelendiği veya belirtildiği söz grubudur.

UYARI

- Sıfatlar isimden önce gelir.
- Sıfat tamlamalarında "nasıl, hangi, kaç" soruları kullanılır.
Örneğin: acı kahve, tuzlu su, taze ekmek, büyük karar, yeni proje, kısacık boy, saçma sapan sözler, çilekli dondurma, türemiş eylem, nasıl biri, hangi araç, kaç yıl, on kişi, üçer yıl, savrulan kar, bazı günler vb.
- Adlaşmış sıfatlarla sıfat tamlaması kurulmaz:
Örneğin: Tok olanlar bilemez çektiğini aç kalanın
Bilmeyen ne bilsin bizi
Kimsesizleri her zaman gözetirdi.
Duyanlara selam olsun
Kırmızıları çöpe attı.

Tamlamalarda Araya Kelime Girmesi

Bu duruma daha çok belirtili isim tamlamalarında rastlanır. Araya giren sözcük de çoğunlukla sıfattır. Böyle tamlamalara **karma tamlama** da denir.

Bir köylünün acıklı türküleri, okulun bütün öğretmenleri, soru bankasının ilk sayfası, dostlarımızın vefa örneği davranışları, evimizin aylık giderleri, yokuşun en dik yerinde vb.

Araya sıfat dışında sözcükler de girebilir.

Gözlerimin sel gibi yaşı akar derinden.
Senin de suçun var.
Sizin bana düşmanlığınız var herhâlde.
Sokağın her gün temizliğini bu kadın yapardı.
Evin artık problemleri çözümlenmişti.
Son yolcunun gömüldü yolda son adımları.

Tamlayanla Tamlananın Yer Değiştirmesi

Tamlananın tamlayandan önce söylenmesidir.

Gizli arzuları var bunda bütün ülkenin,
Bekledik hiç gelmeyen yağmurunu göklerin.
Bu firar aklına nerden, ne zaman esti senin?
Sırtına Sakarya'nın Türk tarihi vurulur.

Tamlayanı Düşmüş İsim Tamlamaları

Tamlayanı kişi zamiri olan isim tamlamalarında tamlayan düşebilir. Bu durumda sadece tamlanan kullanılır. Tamlayanı düşmüş isim tamlamaları iyelik ekleri yardımıyla bulunur.

Akdeniz'in dalgası gönlüm kadar taşmadı.
Hey, ne dağsın ki dalgam zirvene ulaşmadı.
Rengin, ıtrın yetişir bahçemi doldurmak için
Sindi simasına akşam hüznü.
Bir sabah söyledi son sözlerini.

Adam, elinde mermer bir heykelcik taşıyordu.
Benimle konuşurken sözlerinize dikkat edin.

NOT

Tamlayanı düşmüş isim tamlaması, bir isim tamlaması değildir. Ama soru kökünde tamlayanı düşmüş isim tamlaması denirse isim tamlaması olarak kabul edeceğiz.

- Eylemsilerin ve edatların tamlanan olarak kullanıldığı tamlama yapıları isim tamlaması değildir. Bunlar "grup" diye adlandırılır.
Kardeşimin böyle bir şey yapacağını sanmıyorum.
(Sıfat fiil grubu)
- Okulunun ne zaman açılacağını bile bilmiyordu.
(Sıfat fiil grubu)
- Evinin düzenli olmasına özen gösterirdi.
(İsim fiil grubu) (Çıkmış soru)
- Sarsıntının önce nerede duyulduğu öğrenilemedi.
(Sıfat fiil grubu)
- Kardeşinin kitabını okumak için ödünç aldı.
(İsim tamlaması)
- Senin gibisi görülmemiştir.
(Edat grubu)

1. Aşağıdakilerden hangisinde tamlayan ile tamlananı yer değiştirmiş ad tamlaması vardır?

- A) Pakette perdenin süsü çıkmadı.
- B) Takım, armanın ruhundan bi haber.
- C) Sevdası hiç azalmadı memleketimin.
- D) Etrafın sessizliği beni korkutuyor.
- E) Dört bir yanda baharın neşesi yankılanıyor.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zincirleme isim tamlaması arasına sözcükler girmiştir?

- A) Bu hâl yeni bir mucizenin seyrine yol verdi.
- B) Her geçidin ucunda bir gözü kanlı bekler.
- C) Gurbet akşamlarının bağı yanık yolcusuyum.
- D) Kalbimin dört duvarı böyle değildi benim.
- E) Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek.

3. Aşağıdakilerden hangisinde tamlayısıyla tamlananı yer değiştirmiş bir belirtili isim tamlaması vardır?

- A) İçimde bir korku var sensiz ölmek korkusu.
- B) Deli eden bir uğultudur başlar kulaklarında.
- C) Bir gün anlarsın aslında her şeyin boş olduğunu.
- D) Bir zaman geçmiş günlerin hayaline dalarsın.
- E) Şimdi bütün semtleri bu şehrin seni anlatır.

4. Aşağıda verilen altı çizili bölümlerden hangisi ad tamlaması değildir?

- A) Solardı İstanbul'un renkleri bir bir gözümde.
- B) Bükülürdü içimde yeni açmış güllerin boynu.
- C) Yazılan her satırın hesabı sorulmuştur.
- D) Nerdesin ey ölüm, diye sevenlerin boşuna yalvarması.
- E) Ne zaman gitsem, gülümser gözlüklerinin ardından.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat, bir isim tamlamasının tamlayanını nitelemiştir?

- A) Bereketli toprakları vardı Anadolu'nun.
- B) Güçlü kalemlerin desteğine ihtiyacımız var.
- C) Bilginin yüksek basamaklarına tırmanmalısınız.
- D) Plakların güzel sesi insanı büyülüyor.
- E) Gök gürültüsünün ardından yağmur başladı.

6. (I) Şiir, musikinin yardımına muhtaçtır. (II) Şiirde musiki deyince ölçü ve uyağı anlatmaya çalışıyorum. (III) Şiiri şiir yapan onun büyüğü ve farklı anlatımıdır. (IV) Sözler tımarhaneden fırlayan akıl hastaları gibi koşuyor. (V) Hepsinin sırtında aynı elbise, bakışlarında aynı manasızlık...

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangisinde isim tamlaması yoktur?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde isim tamlaması sıfat görevinde kullanılmıştır?

- A) Kül rengi bulutlarda dolaştı benim bütün umutlarım.
- B) Kızıl gün batımıdır insanın yüreğini hüzünlendiren.
- C) Kahverengi saçlarını savurarak geçti bizim bu mahalleden.
- D) Uzunca bir zaman kafa yordum bu işe ve sırrı çözdüm galiba.
- E) Evimin balkonunda kalmış yazlık kıyafetler.

8. Aşağıdakilerden hangisinde bir sıfat isim tamlamasının tamlayanını nitelemiştir?

- A) Hastada dikkat eksikliği olduğu zaman unutkanlık da sıklıkla görülür.
- B) Sosyal hayatında, yaşlılarına göre gerilerde kalır ve bocalamalar yaşar.
- C) İyileşen bir yaranın kabuğu ellenmemeli, kesinlikle koparılmamalıdır.
- D) Normal şartlarda toprak yapıları arasındaki fark belirgin değildi.
- E) Kilo vermek için ağır diyetler yapmanıza gerek kalmadan zayıflamanıza yardımcı olur.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zamir, ad tamlamasının yerini tutmuştur?

- A) İlçe halkının nereden geldiğini, günümüzde kimse kesin olarak bilmemektedir.
- B) Bunların hiçbirini ben de daha önceden duymadım.
- C) Tıp öğrencileri, doktorluğun ilk adımı olarak stetoskop alır.
- D) Stetoskop vücudumuzun "iç sesini" veren bir enstrümandır.
- E) Bizim köyün imamı camiye gelmiş ama onu kimse dinlememiş.

OBAA06DO

1. • Şiş kebab yemeyi, yapmaktan çok severdi.
• Kitabım bana kendi geçmişimi hatırlatıyor.
• Hayatın gerçek yüzünü görmeyenler...
• Türküsü dillerde olan Sakarya'nın
• Kavak ağaçları görünen sağlık ocağında çalışıyor.

Yukarıda verilen cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Tamlanan eki düşmüş belirtisiz isim tamlaması vardır.
B) İsim tamlaması sıfat görevinde kullanılmıştır.
C) Tamlayanla tamlananı yer değiştirmiş isim tamlaması vardır.
D) Tamlayanı düşmüş isim tamlaması vardır.
E) İsim tamlamasının tamlayanını niteleyen sözcük vardır.

2. • Kocaman bir odası ve kitaplığı vardı.
• Çocukların biri gökyüzüne dilekte bulundu.
• Evin kaçak gelini gibi gizlenme bizden.
• Mutfağın penceresinin camı kırılmıştı.
• İyi yazarın hedefi, hayali ölümsüz eserler yazmaktır.

Yukarıda verilen cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Tamlayanla tamlanan arasına sözcük girmiş belirtisiz isim tamlaması vardır.
B) Tamlananı belgisiz zamir örneği vardır.
C) Birden fazla tamlananı olan belirtili isim tamlaması vardır.
D) Zincirleme isim tamlaması vardır.
E) Tamlayanı sıfat tarafından nitelenmiş belirtili isim tamlaması vardır.

3. Ben zannetmiyorum bunu.

İyisi mi, beni yaktırırsın,
Odanda ocağın üstüne korsun
İçinde bir kavanozun.
Kavanoz camdan olsun,
Şeffaf, beyaz camdan olsun

Bu dizelerde kaç tane isim tamlaması vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

4. **Aşağıda verilen dizelerin hangisinde, ayraç içindeki açıklamaya uygun bir kullanım yoktur?**

- A) Atıyor sızılının çıplak duvarda nabzı,
Çivi yaralarında, çivi yaralarında.
(Tamlayanla tamlanan arasına sözcük girebilir.)
B) Bir merhamettir yanan, daracık odaların,
İsli lâmbalarında, isli lâmbalarında.
(Tamlayan ve tamlanan sıfatla nitelenebilir.)
C) Beşer zulüm ateşinde yanarken,
Yangınlara serin bir kış merhamet.
(Belirtili isim tamlamalarında tamlanan sıfatla nitelenebilir.)
D) Sevgisi değeri her şeye yârimin,
Tek eksiği severken sevilmemektir.
(İsim tamlamalarında tamlayanla tamlanan yer değiştirebilir.)
E) Kaldırımlar, çilekeş yalnızların annesi;
Kaldırımlar, içinde yaşamış bir insandır.
(Belirtili isim tamlamasında tamlayan bir sıfatla nitelenmiştir.)

5 ve 6. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

(I) Bir Çin prensi tahta çıkacaktı ama yasalara göre, daha önce evlenmesi gerekiyordu. (II) Uygun bir aday bulmak için bölgedeki genç kızları huzuruna çağırırdı. (III) Saraydaki hizmetçilerden birinin kızı prensi çok seviyordu. (IV) O da prensin huzuruna çıkmak istedi. (V) Annesinin uyarılarını dinlemedi çünkü sevdiği adamı bir kere bile görmek onu mutlu edecekti.

5. **Yukarıdaki parçada numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdaki açıklamalardan hangisi yanlıştır?**

- A) Belirtili isim tamlamasını niteleyen sıfat vardır.
B) "-dan, -den" eki tamlayan eki görevinde kullanılmıştır.
C) Birden fazla belirtili isim tamlaması vardır.
D) Zincirleme isim tamlaması kullanılmıştır.
E) Birden fazla sıfat tamlaması kullanılmıştır.

6. **Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde belirtili isim tamlaması kullanılmıştır?**

- A) I ve III B) II ve III C) I ve IV
D) II ve V E) IV ve V

1. Konu:

FiİL (EYLEM)

Bir kılışı (iş), bir oluşu ya da bir durumu kişiye ve kipe bağlı olarak bildiren sözcüklerdir.

Fiiller kip eki ve şahıs çekim eklerini alırlar.

NOT

"-mak, -mek" mastar ekini getirdiğimizde anlamlı ise fiildir. Anlamsız ise isimdir.

Gelmişti > gel - (mek) → anlamlı ve fiildir.

Oynamıştı > oy(u)n - a - (mak) → anlamlı ve fiildir. (İsim kökünden türemiş fiildir.)

Güçlü - (mek) → anlamsız ve isimdir.

Kadın - (mak) → anlamsız ve isimdir.

Anlamlarına Göre Fiiller

Kılış (İş) Fiilleri

- Öznenin yaptığı bir işin nesne üzerinde gerçekleşmesidir.
- Nesne alabilen (geçişli) fiillerdir.
- Neyi, kimi? sorusuna cevap verir.

UYARI

Fiilin önüne "onu" sözcüğünü getirip okuduğumuzda anlamlı ise iş fiildir.

Örneğin: Bu evi aldık. (Neyi aldık? "evi" cümle nesne almıştır ve iş fiildir.)

Taktik: (onu) aldık. Onu sözcüğünü getirerek okuruz ve anlamlı ise iş fiildir.

Örneğin: Kitapları düzenledim.

(Onu düzenledim veya neyi düzenledim → iş fiildir.)

Örneğin: Arabayı yıkadı. (Onu yıkadı → iş fiildir.)

Oluş Fiilleri

- Varlığın zaman içinde nasıl değiştiğini anlatan fiillerdir.
- Doğada kendiliğinden olur.
- İnsan etkisi yoktur.
- Neyi, kimi? sorusuna cevap vermez.

UYARI

Fiilin önüne "onu" sözcüğünü getirip okuduğumuzda anlamsız olur.

Örneğin: Yapraklar sarardı. (Doğada var olan bir durumdur. İnsan etkisi yoktur.) (Onu sarardı. Anlamsız olur.)

Ağaçlar büyüdü.

Peynir küflendi.

Adam öldü.

Kadın yaşlandı.

Çürü-, ağar-, paslan-...

Durum Fiilleri

- Varlığın içinde bulunduğu durumu bildiren fiillerdir.
- Neyi, kimi? sorusuna cevap vermez.
- İnsan etkisi vardır.

UYARI

Fiilin önüne "onu" sözcüğünü getirip okuduğumuzda anlamsız olur.

Örneğin: Herkes yerinde oturuyor. (Onu oturuyor → anlamsız. İnsan iradesiyle olur.)

Adam güldü.

Çocuk yürüyor.

Kadın çok koştu.

Kaç-, uç-, sus-, gez-...

UYARI

Durum fiilleri bazen nesne alabilir.

Seni parkta bekledik. (Onu bekledik → durum bildirmiştir ve nesne almıştır.)

Eylemlerde Şahıs (Kişi)

Kişi ekleri: Eylemi hangi kişinin gerçekleştirdiğini gösteren eklerdir.

Kip eklerinden sonra gelirler.

Fiil + kip eki + şahıs eki

(Ben) sev - di - m, kal - ı - yor - um
(Sen) sev - di - n, kal - ı - yor - sun
(O) sev - di, kal - ı - yor

} Tekil

(Biz) sev - di - k, kal - ı - yor - uz
(Siz) sev - di - niz, kal - ı - yor - sunuz
(Onlar) sev - di - ler, kal - ı - yor - lar

} Çoğul

UYARI

Kişi eklerini iyelik ekleriyle karıştırmamalıyız. Kişi ekleri eylemin kimin tarafından gerçekleştirildiğini bildirir, **sadece fiillere** gelir. İyelik ekleri varlığın kime, neye ait olduğunu bildirir, **sadece isimlere** gelir.

Ben geldi - m. (Kişi eki)

Benim ev - im. (İyelik eki)

Üçüncü çoğul kişi eki "-ler / -lar" ile, çoğul ekini karıştırmamalıyız.

Kadın - lar iş hayatına atıldı. (Sadece isimlere gelir. -çoğul eki)

İşe zamanında atıldı - lar. (Sadece fiilleri gelir. -kişi eki)

Fiillerde Kip (Zaman)

Eylem (fiil) kök veya gövdelerine gelerek eyleme zaman ya da dilek anlamı katan eklerdir.

Geçmiş zaman Şimdiki Zaman Gelecek Zaman
(-miş, -dı) (-yor) (-acak, -ecek)

Türkçede dört farklı zamandan söz edebiliriz.

Fiillerde Zaman	
Haber Kipleri	Dilek Kipleri
Bilinen (Görülen - Belirli)	Şart Kipi
Geçmiş Zaman	İstek Kipi
Duyulan (Öğrenilen - Belirsiz)	Gereklilik Kipi
Geçmiş Zaman	Emir Kipi
Şimdiki Zaman	
Gelecek Zaman	
Geniş Zaman	

Haber (Zaman) Kipleri

Bilinen Geçmiş Zaman Kipi

(-di) [-dı, -di, -du, -dü / -tı, -ti, -tu, -tü] Eylemin yapılışının kesin olarak bilindiği anlamını verir.

gel - di - m	koş - tu - m	koş - ma - dı - m
gel - di - n	koş - tu - n	koş - ma - dı - n
gel - di	koş - tu	koş - ma - dı
gel - di - k	koş - tu - k	koş - ma - dı - k
gel - di - niz	koş - tu - nuz	koş - ma - dı - nız
gel - di - ler	koş - tu - lar	koş - ma - dı - lar

Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi

(-miş'li) [-mış, -miş, -muş, -mü] İşin, eylemin yapıldığının başkasından öğrenildiği anlamını verir.

kaç - mış - im	öv - müş - üm	öv - me - miş - im
kaç - mış - sın	öv - müş - sün	öv - me - miş - sın
kaç - mış	öv - müş	öv - me - miş
kaç - mış - ız	öv - müş - üz	öv - me - miş - ız
kaç - mış - sınız	öv - müş - sünüz	öv - me - miş - sınız
kaç - mış - lar	öv - müş - ler	öv - me - miş - lar

Şimdiki Zaman Kipi

[-(y)or] Eylemin söylendiği anda yapıldığı anlamını verir.

kaç - ı - yor - um	gel - i - yor - um	gel - mi - yor - um
kaç - ı - yor - sun	gel - i - yor - sun	gel - mi - yor - sun
kaç - ı - yor	gel - i - yor	gel - mi - yor
kaç - ı - yor - uz	gel - i - yor - uz	gel - mi - yor - uz
kaç - ı - yor - sunuz	gel - i - yor - sunuz	gel - mi - yor - sunuz
kaç - ı - yor - lar	gel - i - yor - lar	gel - mi - yor - lar

Gelecek Zaman Kipi

[-ecek, -acak] Eylemin, ağızdan çıktığı andan daha ileriki bir zamanda yapılacağı anlamını verir.

dur - acağ - ım	gör - eceğ - im	gör - me - y - eceğ - im
dur - acak - sın	gör - ecek - sin	gör - me - y - ecek - sin
dur - acak	gör - ecek	gör - me - y - ecek
dur - acağ - ız	gör - eceğ - ız	gör - me - y - eceğ - ız
dur - acak - sınız	gör - ecek - sınız	gör - me - y - ecek - sınız
dur - acak - lar	gör - ecek - ler	gör - me - y - ecek - ler

Geniş Zaman Kipi

[-()r] Eylemin herhangi bir zamanda yapıldığı anlamını verir. Olumsuzu "-maz, -mez" ile yapılır.

bak - a - r - ım	bak - ma - m
bak - a - r - sın	bak - maz - sın
bak - a - r	bak - maz
bak - a - r - ız	bak - ma - yız
bak - a - r - sınız	bak - maz - sınız
bak - a - r - lar	bak - maz - lar

UYARI

"-makta, -mekte" eki kip eki değildir. Ama şimdiki zaman anlamı verir.

Artık bizimle kalmaktadır. (Kalıyor)

Dilek Kipleri

Gereklilik Kipi

[-meli, -malı] Eylemin yapılması gerektiği anlamını veya olasılık anlamını katar.

gel - meli - y - im	gel - me - meli - y - im
gel - meli - sin	gel - me - meli - sin
gel - meli	gel - me - meli
gel - meli - y - ız	gel - me - meli - y - ız
gel - meli - sınız	gel - me - meli - sınız
gel - meli - ler	gel - me - meli - ler

Dilek Şart Kipi

[-se, -sa] Yerine göre dilek (istek) yerine göre şart (koşul) anlamı katar.

dur - sa - m	dur - ma - sa - m
dur - sa - n	dur - ma - sa - n
dur - sa	dur - ma - sa
dur - sa - k	dur - ma - sa - k
dur - sa - nız	dur - ma - sa - nız
dur - sa - lar	dur - ma - sa - lar

İstek Kipi

[-e, -a] İstek anlamı verir.

sev - e - y - im	kaç - a - y - ım	kaç - ma - y - a - y - im
sev - e - sin	kaç - a - sın	kaç - ma - y - a - sın
sev - e	kaç - a	kaç - ma - y - a
sev - e - lim	kaç - a - lım	kaç - ma - y - a - lım
sev - e - sınız	kaç - a - sınız	kaç - ma - y - a - sınız
sev - e - ler	kaç - a - lar	kaç - ma - y - a - lar

Emir Kipi

Eylemin yapılması doğrultusunda emir (buyruk) bildirir. I. kişileri yoktur. Emir kipinin çekimi kişi ekleriyle yapılır.

—

Kal

Kalsın

Kal - ın / kal - ınız

kal - sınlar

2. BÖLÜM: Fiiller

Fiillerde Anlam Kayması

Her kip bir zaman dilimini ifade eder. Amaç kiplerin kendi anlamı dışında başka bir zamanı anlatmasıdır.

UYARI

Birleşik zamanlı fiillerde anlam kayması aranmaz.
Gelmişti → iki kip eki aldığı için birleşik zamanlıdır ve bu sebeple anlam kayması aranmaz.

Örneğin: Önümüzdeki yıl sınavlara giriyorum.

(Gelecekte olan bir durumdan söz etmiştir ve gelecek zaman kipi ile çekimlenmesi gerekirken şimdiki zaman kipi ile çekimlenmiştir ve bu duruma kiplerde anlam kayması deriz. "Giriyorum" yerine "gireceğim" olması gerekirdi.)

Yarın Ankara'ya gidiyorum. (gideceğim)

Her hafta spor yapıyor. (yapar)

Adam çarşamba günü ölüyor, cuma günü gömülüyor. (ölmüş - gömülmüş)

Yapısına Göre Fiiller

Basit Fiiller

- Yapım eki almamış fiillerdir.

Örneğin: Her gün bu sokakta gezeriz.

Basit fiil

Sağlıklı yaşam için spor yapmalısın.

Basit fiil

Türemiş Fiiller

- Yapım eki alan fiillerdir.

Saatlerce sokakta oynadık.

Türemiş fiil

Annemlerle bu şehirde yaşayacağız.

Türemiş fiil

Birleşik Fiiller

Yardımcı Fiiller

(et-, ol-, kıl-, eyle-) yardımcı fiilleriyle yapılan birleşik fiiller: tedirgin et-, takdim kıl-, rahatsız et- yardımcı ol-, hapis ol → hapsol-, af et → affet-

UYARI

Yardımcı fiiller eklendikleri sözcüklerde ses artması, ses düşmesi meydana getiriyorsa birleşik, getirmiyorsa ayrı yazılır: (yardım etti, arz etti, zannetti, fark etti, hissetti, kaybıldı.)

Kurallı Birleşik Fiiller

Bunlar belli kurallara göre yapılır ve birleşik yazılırlar.

Yeterlilik Fiili

Eylem tabanına "-a, -ebilmek" getirilerek yapılır. Birleşik yazılır. Olumsuz "a - ma" ile yapılır. "Şifre: Ebil yeter"

Olumlu

oku - y - abil - i - r - im

sor - abil - i - yor - uz

gör - e - bil - i - r - iz

Olumsuz

oku - y - a - ma - m (okuyamayabilirim)

sor - a - mı - yor - uz (soramayabiliyoruz)

gör - e - me - y - iz (göremeyebiliyoruz)

UYARI

Yeterlilik birleşik fiili olumsuz "a - ma" ile yapılır. "ebil" kalıbındaki "-bil" düşüyor ve "a" kalıyor.

Koş - a - ma - m → Yeterlilik birleşik fiili olumsuz (koşabilirim)

Koş - ma - m → birleşik fiil değildir. (koşarım)

Tezlik Fiili

Eylem tabanına "-ı / -i vermek" getirilerek yapılır. Birleşik yazılır.

Şifre: "tez-i ver"

çöz - ü - ver - di - ler, koş - u - ver - di - ler, çık - ı - ver - di

Süreklilik Fiili

Eylem tabanına "-a / -e kalmak, durmak, gelmek" getirilerek yapılır. Birleşik yazılır.

Şifre: "sürekli dur, kal, gel, git"

bak - a - kal - dı - m, sür - e - gel - en, anlat - a - dur

Yaklaşma Fiili

Eylem tabanına "-a / -e yazmak" getirilerek yapılır. Birleşik yazılır.

Şifre: "e yaz yaklaştı"

düş - e - yaz - dı - m, öl - e - yaz - dı.

Anlamca Tam Kaynaşmış Birleşik Fiiller

Bir kurala bağlanmaksızın birleşik yazılırlar.

Örneğin:

varsay (mak)

aşer (mek)

öngör (mek)

elver (mek)

alıkoy (mak)

vazgeç (mek)

Deyim Biçiminde Kaynaşmış Birleşik Fiiller

bir dediğini iki etme (mek), küplere bin (mek), aradan çıkar (mak), gözü ısır (mak)...

0C5C0C35

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylemin kipinde anlam kayması olmuştur?

- A) Çevremizde bize yaşamı sevdirecek nice durumla karşılaşıyoruz.
- B) Gece izlediğim filmin çok uzun sürmesi canımı sıktı.
- C) Tatilimi Bursa'da geçirmek için hazırlanıyorum.
- D) Müzik bilgisi konusunda hiç iyi değildir.
- E) Fatih Sultan Mehmet bir çağı kapatıp yeni bir çağ açmış.

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde fiil, haber kiplerinden biriyle çekimlenmemiştir?

- A) Karadeniz'in masmavi sularında saatlerce yüzer Fevzi Dayı.
- B) Çamlıca Tepesi'nde gününü gün eden gençler yarınları için hiç çaba harcamıyor.
- C) Bu küçük kasabanın efsunkâr hâli beni çoğu zaman şaşırtır.
- D) Elini vicdanına götürüp bu sözleri söyleyesin.
- E) Oynayan çocukların sesleri kulağımızda yankılanmaz.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kip ve şahıs ekine yer verilmemiştir?

- A) Aynı filmi izlemek, insana zevk vermez.
- B) Aslında hayat zannettiğin kadar kötü değil.
- C) Çocukluğum yemyeşil bir köyde geçti.
- D) Arada İstanbul'un gürültüsünden kaçarak kendimi doğaya atıyorum.
- E) Nerede olduğumuzu çocuk birine sorsun!

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisi, araç içinde verilen kiple çekimlenmemiştir?

- A) Verilen bu fırsatı çok iyi değerlendirmelisin. (Gereklilik)
- B) Tarihin büyüklü sayfaaları arasında gezinmek, bilgi havuzumuzu genişletmekte. (Şimdiki zaman)
- C) Hep hastasın ne zaman sorsam. (İstek)
- D) Tuğlaları çıkartma işini beraber yapınlar. (Emir)
- E) Hoparlörden gelen yüksek sesle ürpermiş. (Duyulan geçmiş zaman)

5. Aşağıdaki dizelerin hangisinde yüklem istek kipindedir?

- A) Ağlasam sesimi duyar mısınız mısralarımda
Dokunabilir misiniz gözyaşlarıma ellerinizle
- B) Sesinde ne var biliyor musun
Uykusuz Türkçe var
- C) Anlayasın diye bütün yağmurlardan
Bir parça musiki dinleyelim
- D) Sanma bir gün geçer bu karanlıklar
Gecenin ardında yine bir gece var
- E) Sebep bazı Leyla bazı Şirin'di
Hatırım için yüce dağlar delindi.

6. Var mı beni içinizde tanıyan?

I II

Yaşanmadan çözülmeyen sır benim.

III

Kalmasa da şöhretimi duymayan

IV

Kimliğimi tarif etmek zor benim.

V

Yukarıda numaralandırılmış ifadelerden hangisi çekimli fiildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Zaman ne çabuk geçiyor

Saat on ikidir söndü lambalar
Uyu da turnalar girsin rüyana
Bakma tuhaf tuhaf göğe bu kadar

Bu dizelerde kaç tane çekimli fiil vardır?

- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem kipi farklıdır?

- A) Git işiştenden geçmeden, çok geç olmadan vakit.
- B) Şen şakrak geçen günlerime bir gün eklensin.
- C) Beni kakkahaların sustuğu yerde bekle.
- D) Gamlı yüzüm hüznle dolmasın mademki hayat dar.
- E) Uzaklaşan kahrımın nedenini söylesem irkilmezsin.

1. Fiil kök veya gövdesine eklenen, bir zaman veya dilek bildiren unsura "kip" denir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde haber kip eki kullanılmamıştır?

- A) Sana dün tepeden baktım aziz İstanbul.
- B) Ağlarım akla geldikçe gülüştüklerimiz.
- C) Huzurla dolsun şu çaresiz gönlüm.
- D) Adını mih gibi aklımda tutuyorum.
- E) Artık bitecek hayalin gözyaşları.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yapılmakta olan bir iş bildirilmektedir?

- A) Hızlı adımlarla oraya gelmekteyim.
- B) Arkeologlar yeni bir yer altı şehri bulmuşlar.
- C) Geçmişe ait düşünceler zihnimi kurcalar durur.
- D) Millî benliğini bulamayan toplumlar esarete mahkûmdur.
- E) Bayramlarda bütün aile fertleri baba evinde toplanıyor.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin fiil kipinde anlam kayması olmamıştır?

- A) Buradaki görevli personel hiçbir işini yerine getirmiyor.
- B) Tatile nereye gideceğimize bir türlü karar veremedik.
- C) Gençler, size afiyet olsun.
- D) Beni ileride daha iyi anlarsın.
- E) Celaleddin Harzemşah, Moğolları defalarca durdurur.

4. Aşağıdakilerden hangisinde hem haber hem de dilek kipleriyle çekimlenmiş eylemler vardır?

- A) İkimiz de aynı düşünüyoruz belki
Gülüşerek başlıyoruz söze
- B) Kanadı kırık kuş merhamet ister
Ah, senin yüzünden kana batacak
- C) Siyah gözlerine beni de götür
Daha dokunmadan kurusa irem
- D) Mona Roza seni görmemeliyim
Bir bakışın ölmem için yetecek
- E) Ya topla şu yaralı kırlangıçları
Ya da bu vefasız şarkıyı bitir.

5. (I) Gaz geçirgen yapıdaki sert lensler oksijen geçirgenliğine sahip olmalıdır. (II) Oksijenin göze ulaşmasına izin verirler. (III) Gaz geçirgen özellikleri sayesinde günümüzde neredeyse hiç kullanılmayan sert lenslere göre daha sağlıklı olabilirler. (IV) Sert yapılı oldukları için yumuşak lensler gibi korneanın yapısal şeklini sağlayamazlar. (V) Keratokonus ve yüksek dereceli astigmat tedavisinde kullanılırlar.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinin yüklemi birleşik yapılı eylem değildir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde file eklenen "-miş, -miş, -muş, -müş" eki cümleye "başkasından duyulma, aktarılma" anlamı katmıştır?

- A) Melis düğün için aldığı elbiseyi beğenmemiş.
- B) Fazla yeme, çok kilo almışsın, zayıflaman gerek.
- C) Uykusuz kaldığın için gözlerinin altı morarmış.
- D) Eline sağlık kahve her zamankinden daha güzel olmuş.
- E) Bahçedeki çiçekler solmuş, su vermem gerek.

7. "Olmak" fiili aşağıdaki cümlelerin hangisinde yardımcı eylem olarak kullanılmamıştır?

- A) Ne yazık ki sizinle tanıştığıma hiç memnun olmadım.
- B) Danışmadaki görevli, müdür odasını bulmamda yardımcı oldu.
- C) Duyduğuma göre geçen yıla göre bu yıl şeftaliler erken olmuş.
- D) Bence terliyken soğuk su içtiği için hasta olmuş.
- E) Birlikteki bütün askerler terhis olunca yeni askerlere yer açıldı.

8. Kaynanası ve karısı onu kızlarına çok kötü bir insan olarak tanıtmışlardır. Kızları ondan nefret etmektedirler. Bir gün sokakta sefil bir şekilde dururken Mürşit'i görür ve sohbet ederler. Mürşit'e yardım etmek istediğini söylemişti. O da Zehra isimindeki kızını yatılı bir okula aldırmasını söylüyordu. Ve artık Zehra bu insanlardan arınmıştı. Okulda okumaya başlamıştır.

Bu parçada birleşik zamanlı kaç fiil vardır?

- A) 2
- B) 3
- C) 4
- D) 5
- E) 6

OC040E4A

1. Aşağıdakilerden hangisinde fiilde zaman anlamı yoktur?

- A) Plastik şişeler bu işletmede geri dönüştürülüyor.
- B) Ne olursun bir gün olsun beni kapında dinle.
- C) Aşkının ateşi yüreğimi yaktı, geçti.
- D) Felsefe yapmak diye bir eylem kullanılmayacak.
- E) Edebiyatı her zaman ayrı bir sevmişimdir.

2. Türkçede kipler kendi anlam ve görevi dışında kullanıldığında kip kayması gerçekleşir.

Yukarıdaki bilgiden hareketle aşağıdakilerden hangisinde kip kayması vardır?

- A) Öğretmen dediğin Başöğretmen Atatürk gibi olacak.
- B) Yarın yapılacak sınava cevap anahtarı hazırlıyor.
- C) Geleceğimize yön veren teknolojileri sıkı sıkıya izleriz.
- D) Her hafta yapılan bu etkinliği bu hafta takip etmedi.
- E) Soru sormayı bilen, öğrenmeyi çoktan kavramıştır.

3. Aşağıdakilerden hangisinde hem istek hem de emir kipinde fiiller kullanılmıştır?

- A) Sene başındaki uyarılarımı bugün yeniden hatırlayın.
- B) Suçunu anlatmayayım diye eliyle sus dedi bana.
- C) Oğul: Atana karşı gelmeyesin, onu incitmeyesin, dedi.
- D) Yurdun her tarafında araştırma yapayım istiyorum.
- E) Durma, yolundan seni kimse alıkoymasın.

- 4. I. Çalışma temposu yakalamakta ısrarcı olmalıyız.
II. Sen, güler yüzlü olursan seni daha çok severler.
III. Haftalar ayları kovalıyor.
IV. Bazen yaşadığımız dünyaya anlam veremeyiz.
V. Yabancılara hayranlık duymak zarar verebilir.**

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangisi gereklilik kipinde çekimlenmiştir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

- 5. I. Seyyah olup şu alemi gezerim
Bir dost bul gün akşam olur
II. Dostun zülüfleri bölük bölüktür
Menim çiğerciğim delik deliktir
III. Dost ile ettiğin ahdi unutma
Gel gönül dost illerine gidelim
IV. Uyuyan dostu ne diyeceğiz bu gece?
O tüyler ürpertici acının en dirençsizi
V. Dost bağının meyveleri erişti
Ayva benim elma benim nar benim**

Yukarıdaki numaralanmış dizelerin hangisinde hem dilek hem haber kipi bir arada kullanılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin kipinde zaman anlamı yoktur?

- A) Neler yapması gerektiği hakkında bilgi verilmeli.
- B) Düşüncelerini bilime ve insanlığa adanmış.
- C) Seni, benden daha iyi kimse anlayamaz.
- D) Kuantum âlemine son zamanlarda ilgi artıyor.
- E) Denize düşen yılana sarılır.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, eylem istek kipindedir?

- A) O, beni böyle görmesin ve bilmesin.
- B) Gecenin karanlığında yürümemelisin.
- C) Daha güzel bir ülke için hepimiz çalışalım.
- D) Ben bu yaşıma kadar güzel gün yaşamadım.
- E) İnsan hayal ettiği müddetçe yaşar.

8. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde bildirilen işin bir başkasından duyulduğu anlamını veren kip kullanılmıştır?

- A) Tarzımızı eleştiren herkesi dostumuz kabul edemeyiz.
- B) Sizin istediğiniz modeli tüm sınıfa yaptıralım.
- C) İçimin en derinini yaraladı bu sözlerin.
- D) Yalnız kalmaktan çok hoşlanıyorum.
- E) Kendine yaklaşmak isteyen herkese tepki göstermiş.

Konu:

ANLATIM BOZUKLUĞU

Anlama Dayalı Anlatım Bozukluğu

Gereksiz Sözcük Kullanılması (Duruluk İlkesine Aykırılık)

Eş ve yakın anlamlı sözcüklerin bir arada kullanılması anlatım bozukluğudur.

Hep eleştirip tenkit etmekle bir yere varmazsın.

↓ ↓
Eş anlam (İki sözcüğün birlikte kullanılması anlatım bozukluğudur.)

İki kardeşten en küçüğü kardeşimdi.

↓
Gereksiz sözcük

Seni özledim ama ne var ki gelemiyorum.

↓ ↓
İki bağlaç aynı görevde ve biri gereksiz kullanılmış.

- Bir sözcüğün anlamının başka bir sözcükte olması ve ikisinin bir arada kullanılması anlatımı bozar.

Çocuk elleriyle kapıyı yumrukladı.

↓ ↓
(Yumruk elle atılan bir durumdur. Bu sebeple elle demesine gerek yok.)

Akşamki maçın sonu kötü bitti.

↓ ↓
(Son, bitiş demektir. İkisi birlikte kullanılmamalıydı.)

Yağan yağmur altında yürüdük.

↓ ↓
Yağmur altında yürüdük. Yağmur yağan bir şeydir zaten.

- Bazı ekler bir sözcüğün anlamını karşıladığı için o sözcüğü ekle beraber kullanmak o cümlenin anlamını bozar.

Adana'daki çıkan yangında çok zarar var.

↓ ↓
(ki eki ile çıkan sözcüğü aynı anlamı karşılıyor. İkisi birlikte kullanılmamalı.)

Yarın babasıyla birlikte buraya gelecek.

↓ ↓
Ek, sözcük aynı anlamı karşılıyor ve ikisi birlikte kullanılmamalı

Anlamca Çelişen Sözcüklerin Birlikte Kullanılması

Birbiriyle çelişen, anlamı bakımından birbiriyle zıtlık taşıyan sözcüklerin bir arada kullanılması anlatımı bozar.

Seninle tam, aşağı yukarı üç yıldır tanışıyoruz.

↓ ↓
kesinlik tahminen

(Kesin anlam ve tahmini anlamda kullanılan iki sözcük anlatımı bozar.)

Deyim ve Atasözlerinin Yanlış Kullanımı

Deyim ve atasözleri kalıplaşmıştır. Sözcükler değiştirilirse anlatım bozukluğu olur.

Derdini söylemeyen çare bulamaz.

↓
(derman)

Ayıkla bulgurun taşını şimdi.

↓
(pirincin)

Açlıktan midem zil çaldı.

↓
(karnım)

UYARI

Deyim cümlelerin bütünlüğündeki anlama uygun olmazsa anlatım bozukluğu olur.

Bu kadar eli uzun birinin, bu haberi duymamasına şaşırđım.

↓
(kulağı delik)

Bu, hayatımda başıma gelen en güzel olaylardan biridir.

↓
Cümlede anlam olumlu ama bu deyimde anlam olumsuz.

Anlam Belirsizliği (Bulanıklığı)

Açık anlam taşımayan cümlelerdir.

- **Virgöl Eksikliği:** Cümlede virgöl kullanılmamışsa anlam karışıklığına sebep olur.
İhtiyar bekçiye çok eziyet etti. (İhtiyar olan bekçi mi yoksa ihtiyar biri bekçiye mi eziyet etti, anlam karışıklığı var.)
- **Zamir Eksikliği:** Cümlede bazen kullanılmayan zamir anlam belirsizliğine neden olur.
Resmini duvara astım. (Senin resmini mi onun resmini mi? Burada anlam belirsizliği var.)
Bir okula öğretmen olarak atandığını duydum.

↓ ↓
senin onun

Mantık Hatası (Mantık Tutarsızlığı)

Eksi kırk derecede bile suda yüzerim.

(Eksi kırk derecede suda yüzülmez.)

Bırakın cacık yapmayı yemek bile yapamaz.

(Bırakın yemek yapmayı cacık bile yapamaz.)

Annem kardeşime çok benziyor. (Kardeşi annesine benzer.)

Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanılması (Sıralama Hatası)

Yeni doğan ablamın oğlu için şarkı istedim.

(Ablamın yeni doğan oğlu için şarkı istedim.)

Kimliksiz okula gitmek yasaktır. (Okula kimliksiz gitmek yasaktır.)

Sözcüğün Yanlış Anlamda KullanılmasıFizik öğretimini Avrupa'da tamamladı.

öğrenimini

Bütün yaşantısı bir odada geçti.

yaşamı

Kitabın ücreti çok yüksekti.

fiyatı

Albümdeki resimlere baktım.

fotoğraflara

Bunca yağışa karşılık barajlar yine kurumuş.

karşın

Kitap borcuna karşın telefonunu verdi.

karşılık

Dil Bilgisine Dayalı Anlatım Bozukluğu**Özne - Yüklem Uyumsuzluğu**İnsanlar susamadılar akşama kadar.

Özne Yüklem

(Özne canlı varlıksa yüklem çoğul olabilir.)

Ağaçlar sonbaharda yaprak dökerler. (Yüklem tekil olmalı)

UYARI

Özne topluluk (grup) ve sayı bildiriyorsa yüklem tekil olur.
Meclis sabaha kadar çalıştılar. (çalıştı.)
Dört kişi buraya gelecekler. (gelecek.)

UYARI

Özne belgisiz zamirse yüklem tekil olur ve olumlu olumsuz ifadeye dikkat edilir.

Herkes }
Hepsi } yüklemi tekil olur ve cümle olumlu olmalı.
Her şey }

Kimse }
Hiç kimse } yüklemi tekil olur ve cümle olumsuz olmalı.
Hiç biri }

Kimse kıpırdamasın ve yere yatsın.

herkes

UYARI

Özne birkaç kişiden oluşuyorsa yüklemdeki şahıs ekine dikkat edilmeli.
Tiyatro çalışmasını arkadaşım ve ben hazırladım. (hazırladık.)

Çatı Uyumsuzluğu

Etkenlik ve edilgenlik uyumuna dikkat edilmeli.

Attan inip eşeğe binilmez ki.

inilip

Çocuğun muayene edilmesi ve hastaneye yatması gerekir.

yatırılması

Yanlış Yapılandırma

Sözcüğün yanlış yapım eki alması anlatımı bozar.

Abisi manavcılık yapıyor.

manavlık

Dünya klasiklerinin okunulması gerekir.

okunması

Tamlama Yanlışlıkları

Gereksiz tamlayan ve tamlanan kullanılmamalı.

Gereksiz tamlayan ve tamlanan eki kullanılmamalı.

Bosna'ya askeri ve ilaç yardımı yapıldı. (Tamlanan eksikliği)

yardım

Kasa kilidi bozuk olduğu için bir türlü açılmıyor.

(nın) tamlayan eki eksikliği

Ali Bey derneğimizin üye ve ikinci başkanıdır. (lyelik eki eksik)

(si)

Öge Eksikliği**Özne Eksikliği "ne, kim?"**

Bilgisayarın bakımı yapıldı, sahibine teslim edildi. (Ne teslim edildi?)

bilgisayar

Nesne Eksikliği "neyi, kimi, nereyi?"Oğluna sarılıyor, öpüyordu. (Kimi öpüyordu?)

oğlunu

9. BÖLÜM: Anlatım Bozukluğu

Dolaylı Tümleş Eksikliği "neye, kime, nerede, kimde, nereye, kimden, nereden"

Ömrü boyunca herkese iyilik etti, hep kötülük gördü.

↓
herkesten

(Kimden kötülük gördü?)

Zarf Tümleci Eksikliği "ne zaman, niçin, neden"

Onu çok özleyorum, her anımı paylaşmak istiyorum.

↓
onunla

(Kiminle paylaşmak istiyorum?)

Yüklem Eksikliği

Ne sen beni unut, ne de ben seni.

↓
unutayım

Yemekte ayran ve fasulye yedik.

↓
içtik

Yardımcı Eylemin Gereksiz veya Eksik Kullanılması "etmek, eylemek, olmak..."

Başlarda ondan kuşku ettiğimi sakladım.

↓
kuşkulandığımı

Annem hasta olunca evde herkes mutsuz.

↓
hastalanınca

Siparişleri hemen hazır ederiz.

↓
hazırlarız

Fiilimsi Hatası

Onun okula gelişini ve okuldan gidişini görmeliydin.

↓
isim fiil ↓
gidişini

Ek Fiil Eksikliği "idi, imiş"

Toprak verimli, tohum kaliteli değildi.

↓
verimliydi

Kip Uyumsuzluğu

Her pazar buraya gelir ve spor yapıyormuş.

↓
yaparmış

Örnekler

Düşüncelerimiz arasında ayrıcılık giderek büyüyor.

↓
ayrım

(Sözcüğün yanlış anlamda kullanılması)

Çiğdem'in saçları büyümüş. (Sözcüğün yanlış anlamda kullanılması)

↓
uzamış

Bundan üç aşağı beş yukarı tam beş yıl önce tanıştık.

↓
tahmin ↓
kesinlik

(Anlamca çelişen sözcüklerin kullanılması)

Bu konuyu bir türlü aklım almıyor. (Ögelerin yanlış yerde kullanılması)

(Aklım bu konuyu bir türlü almıyor.)

Pirasalar çok suda haşlanmış. (Ögelerin yanlış yerde kullanılması)

(Pirasalar suda çok haşlanmış.)

Maça arkadaşlarıyla birlikte gitmiş. (Gereksiz sözcük kullanımı)

Yazar gerçeğe ulaşıyor ve yorumluyor. (Öge eksikliği)

(Yazar gerçeğe ulaşıyor ve onu yorumluyor.)

Neşeli, şen şakrak bir öğretmendi.

(Anlamca yakın sözcüklerin birlikte kullanılması)

Dergiler her tarafta yayınlandı.

↓
yayımlandı.

(Sözcüğün yanlış anlamda kullanılması)

Yağmurdan sonra yerler çok güzel görünüyorlar.

özne yüklem

(Özne cansız varlıksa ve çoğul eki almışsa yüklem tekil olmalıdır.

Özne - yüklem uyumsuzluğu)

041B0667

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Her gün bu sıcak havada çalışmak zorundayız.
- B) Bilim kurgu romanlarını okuyunca daha bir meraklanıyorum hayata.
- C) Dolaptaki ceketlerin ceplerini tek tek kontrol ettim ve sonra tekrar dolaba yerleştirdim.
- D) İnsanı hayvandan ayıran en önemli özellik düşünceleridir.
- E) Sevgi belki de bir şehrin hatıralarını benimsemenin en güzel yoluydu.

2. Her gün başka bir şehri görmeye gitmek Türkan Hanım'ı

I yormuyor, tam tersi onu yeni yerler keşfetmek çok mutlu ediyordu.
II III IV V

Yukarıdaki cümlede numaralanmış sözlerin hangisi gereksiz kullanılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

3. Taçlı Sultan, bu şehirden değil de o aslında tamamen sevgiden kopuyor gibiydi.

Aşağıdakilerden hangisinde bu cümledekine benzer bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Kitapların kapağına özenle bakar ve beğendiye mutlaka alırdı.
- B) Onun için buradan gitmek ne kadar zor ise dönmenin de ne kadar zor olacağını biliyordu.
- C) İçindeyken güzelliği fark edilmeyip de uzaklaşınca ağlatan bir tenasüp vardı o kitabın içinde.
- D) Her akşam mutlaka kola ve dondurma yerdik.
- E) Diğer kadınlardan esir tutsak kişilerden bu sabah ayırdılar bizi.

4. Duyduğum bu ses, herkesin duyduğu bu hazin sesi tepelerden gelip ovaya yayılıyordu ama ovalardan tepelere çarpan yankısında o yakada, aynı şekilde duyulduğundan emindim.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gereksiz sözcük kullanılmasından
- B) Tamlayan eksikliği
- C) Çatı uyumsuzluğu
- D) Sözcüğün yanlış anlamda kullanılması
- E) Özne eksikliği

- 5. I. Türküyü söyleyen bir yeniçeriydi ama bütün nökerlerin ruhunu yakıyordu.
- II. Bu dağlardaki rüzgâr Osmanlı ordusuna hüznü bir bağlama sesi getiriyordu.
- III. Çaldıran Ovası'nda, dağların yamacında zırhı ve teçhizatıyla yatıp kılıcını göğsüne dayamıştı.
- IV. Sevgi bir dostluğun adı olmalıydı, o da belki bunu aramamı söylemişti bana.
- V. Ellerim yıldızlarım dokunurken başım gayriihtiyari göklere çevrildi.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

6. Bu bana verilen en değerli ödüldü, o kadar sevindim ki mutluktan gece bir türlü gözüme uyku girmedi.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu nasıl giderilebilir?

- A) "en" sözcüğü cümleden çıkarılarak
- B) "bu" sözcüğünden önce virgül getirilerek
- C) "bir türlü" sözcüğü "girmedi" sözcüğünden önce getirilerek
- D) "gece" sözcüğünden önce "her" sözcüğü getirilerek
- E) "o kadar" sözcüğü cümleden çıkarılarak

7. Bu tarlada her yıl ekinlerin kurumasının nedeni havanın aşırı sıcak olmasındandır.
I II III IV V

Yukarıdaki numaralanmış sözcüklerden hangisi çıkarılırsa cümlelerin anlamında bir daralma veya bozulma olmaz?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Hikâyenin buraya kadar olan kısmını askerler konuşuyor, herkes biliyordu.
- B) Beni kuşatan nur, nereye gitsem hep benimle beraberdi.
- C) Duyduklarımı anlayamıyor, seslerin sahiplerini ayıramıyordum.
- D) Ben Fransızca ve İngilizce dillerini çok küçük yaşta öğrendim.
- E) Kendime gelebilmek, aklımı ve irademi toparlayabilmek için ne kadar zamandır çırpındığımı bilmiyorum.

1. Deyim ve atasözleri kalıplaşmıştır, sözcükler değiştirilemez ve anlamına uygun kullanılmalıdır.

Aşağıdakilerin hangisinde bu kurala uymamaktan kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yapılmıştır?

- A) Yan masada konuşulanlara kulak kesildik olayı anlamaya çalıştık.
- B) Her hafta sonu bu bahçede kuşlar sanki şarkı söylüyorlar.
- C) Her şey karmakarışık, olayın içinden bir türlü çıkamadık.
- D) Cehennem hissetmekte gecikmedim; sol kolum zonklu-
yor, kolum kalkmıyordu.
- E) Bizim komşunun eli uzundur bu haberi nasıl duymaz çok şaşırdım.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Herkes bu olay hakkında fikrini söylüyor ama olayın gerçek yüzünü bilmiyordu.
- B) Kadınların Safevi halife eşleri olduklarını bilip bilmediklerini kestiremedik.
- C) Gözlerimi yumdum, olup bitenleri yeniden hatırlamaya çalıştım.
- D) Seni o sırada aramıza alıp korumaya çalıştık.
- E) Anlaşılan ben onu savunayım derken o beni savunup kurtarmıştı.

3. Üzülme, yüreğindeki birçok sıkıntıların elbet bir gün kaybolacak. **Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Tamlama hatası
- B) Sözcüğün yanlış anlamda kullanılması
- C) Deyim yanlışlığı
- D) İlgî eki fazlalığı
- E) Anlam belirsizliği

4. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde görülen anlatım bozukluğu ile ayraç içindeki açıklaması uyumlu **değildir**?

- A) Annesi ona iki günde bir, güneşini mutlaka köye gelmesini söyledi. (duruluk ilkesine aykırılık)
- B) Herkes bu olaya büyük tepki gösterecekler. (özne - yüklem uyumsuzluğu)
- C) Çok uğraştım ama bir türlü yemek yapmasını öğrenemedim. (tamlama hatası)
- D) Geçen hafta kaybolan annemin küpesini koltuğun altında bulduk. (sözcüğün yanlış anlamda kullanılması)
- E) Her zaman insanların yardımına koştu ama hep kötülük gördü. (öge eksikliği)

5. I. Bu yıl okula memur olarak atandığını duydum.
II. Hafta sonları arkadaşlarıyla birlikte sinemaya giderdi.
III. Buzdolabının fiyatı çok pahalı, lütfen biraz indirim yapar mısınız?
IV. Arkadaşım eğer beni sorarsa mutlaka döneceğimi söylersin.
V. Bu olay ortalığa çıkınca herkesin arasının bozulmasını sağladı.

Numaralanmış cümlelerde anlatım bozuklukları ikişerli eşleştirilirse hangisi dışta kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu farklı bir nedene dayanmaktadır?

- A) İzlediği filmi çok beğenmiş ve etkilenmişti.
- B) Okuduğu romanın konusu çok etkileyici ama dili sade değildi.
- C) Babasını köye çağırıp tarlayı satmasını istedi.
- D) Sevgi belki de bir şehrin hatıralarını benimsemenin, ait olduğunu hissetmenin adıydı.
- E) Çocuklarını her zaman korur asla zarar gelsin istemezdi.

7. I. Sen yere düştüğün sırada Ali Bey ve muhafız nökerleri de art arda şehit oldular.
II. Bu yapılanlar gönlüme kabul ettireceğim şeylerden değildi.
III. Camiden çıkınca atına binmek üzere binek taşına doğru yürüdü.
IV. Keşke bana oraya gideceğini çok önceden söyleseydin.
V. Bu haberin bir efsane olduğunu söyleyenler de varmış tabi.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde zamir eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Evdeki misafir gece uyanmış ve yavaşça merdivenlerden aşağı inmişti.
- B) Herkes onun elindeki çiçeği gördü ama bunu neden aldığını sormadı.
- C) Yıldızlar geceleri benim nasıl yalnız kaldığımı sana elbet anlatacaklar.
- D) Mevlana'nın ölümünün 400. yıl dönümü törenlerle kutlandı.
- E) Sepeti aşağı doğru sarkıttı ve bakkaldan iki yumurta istedi.

KAVRAMA TESTİ 1

1. Santrifüj, genellikle tıbbi amaçlarla kullanılan bir cihazdır. Sıvı veya katı bir maddedeki parçacıkları ayırıştırır. Merkezkaç kuvvetinin etkisi ile çalışır. Santrifüj cihazının kökeni, 18. yüzyıla kadar uzanıyor. İngiliz askeri mühendis Benjamin Robins, sürüklenmeyi belirlemek için dönen kolu olan bir alet icat etti. Bu alete benzer bir alet, ilk olarak 1864 yılında süt ayırıştırmak için kullanılmıştır.

Bu parçayla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Ek eylem kullanılmıştır.
B) Fiilimsilere yer verilmiştir.
C) Hem basit hem türemiş hem birleşik sözcüğe yer verilmiştir.
D) Ünlü düşmesine örnek sözcükler vardır.
E) İşteş çatılı cümle kullanılmıştır.

2. Fransa'da hobiler üzerine yapılan bir araştırmada ilginç bulgulara ulaşılmıştır. Kişinin yakın çevresinin, insanların hobileri üzerinde etkisi keşfedilmiştir. Annenin sürekli ve güzel şekil- de yaptığı yemeklerin bireyler üzerinde olumlu etki bırakması, babayla geçirilen güzel günlerdeki etkinlikler ileride kişinin hoşlandığı etkinlik şeklinde görülmektedir.

Yukarıda numaralandırılmış sözcüklerden hangisinin türü farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. (I) Birden kumdaki gizemli ışıltının nedenini anlayarak çok şaşırımdım. (II) Küçük bir çocukken eski bir evde oturduk ve bu evde bir hazinenin gömülü olduğu söylenirdi. (III) Elbette ki bu hazineyi kimse bulamadı hatta arayan bile olmadı. (IV) Ama bu hikâye bütün eve büyüdü bir hava katmıştı. (V) Evim, kalbinin derinliklerinde bir sır saklıyordu.

Bu parçada numaralanmış cümleler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I numaralı cümle yapısına göre girişik birleşik cümledir.
B) II numaralı cümle yapısına göre bağlı cümledir.
C) III numaralı cümlede birden fazla sıfat türü kullanılmıştır.
D) IV numaralı cümlede birleşik çekimli fiil kullanılmıştır.
E) V numaralı cümlede tamlayanı düşmüş tamlama grubu vardır.

4. (I) Söz varlığı, bir toplumun dil zenginliğini ortaya koyan konulardan biridir. (II) Bu konu dil bilim araştırmaları için önemlidir. (III) Söz varlığı araştırmaları sonucu sözcüklerin kullanım sıklığını, sözcüklerin çeşitliliğini öğrenebilme fırsatı yakalanmaktadır. (IV) İnsanların günlük yaşamda kullandığı sözcükleri, kendini rahatlıkla anlatabildiği sözcükleri bu araştırmalar sonucu öğrenilebilir. (V) Bu çalışmada da bunlar verilerek günlük yaşamda kullanılan sözcükler belli bir kural içinde değerlendirilmiştir.

Bu parçada numaralanmış cümleler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I numaralı cümlede birden fazla tamlama türü kullanılmıştır.
B) II numaralı cümlede ek fiil kullanılmıştır.
C) III numaralı cümlede belirtme hâl eki kullanılmamıştır.
D) IV numaralı cümlede iyelik - aitlik eki vardır.
E) V numaralı cümlede farklı sıfat türleri kullanılmıştır.

5. Karac () oğlan der ki () nolup nolayım ()
Akan sularınan ben de geleyim
Sakal seni cınbızınan yolayım
Bir kız bana () emmi () dedi neyleyim

Bu dörtlükte ayraç ile gösterilen yerlere sırasıyla hangi noktalama işareti getirilmelidir?

- A) (;) (,) (?) (,) (.)
B) (') (:) (?) (") (")
C) (,) (:) (/) (,) (:)
D) (;) (?) (:) (,) (.)
E) (') (:) (:)" (")

6. Bu zavallı sürü için ne merhamet ne hukuk
Yalnız bir sert bakışlı göz, yalnız ağır bir yumruk

Bu dizeler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Belgisiz zamir kullanılmıştır.
B) Kurallı birleşik sıfat vardır.
C) Ünlü düşmesine uğramış sözcük bulunmaktadır.
D) Hem niteleme hem de belirtme sıfatına yer verilmiştir.
E) Edat ve bağlaca yer verilmiştir.

KAVRAMA TESTİ 1

7. Sensiz de denizi seyredebiliyorum
Hem dalgaların dili seninkinden açık
Ne kadar hatırlatsa kendini boş
Sensiz de seni sevebiliyorum
Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Yapım eki almış adıl kullanılmıştır.
B) "Dili" sözcüğü tamlayan eki almıştır.
C) Çıkma durum eki almış zamir vardır.
D) Ad takımı vardır.
E) "-i hâl eki" almış zamir ve isim kullanılmıştır.

8. Şiddet, tüm ulusların yaşamında var olan, bütün sosyal mes-
lekleri, yaş ve etnik grupları etkileyen çağımızın en kontrol dışı
sosyal olgularından birisi olarak görülmemektedir.

- Bu cümledeki numaralanmış sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

- A) I. sözcük hem yapım hem çekim eki almıştır.
B) II. sözcüğün kökünün türü fiildir.
C) III. sözcükte ilgi eki kullanılmıştır.
D) IV. sözcüğün türü zamirdir.
E) V. sözcükte birleşik çekimlidir.

9. Yunus ki nergiste güler, gülde kanar
Kırlarda gelincikte onun bağı yanar
Toprak onu ilkbaharda almış sanırım
Her yıl bunu tekrar merasimle anar
Bu dörtlükte aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Küçültme adı
B) Ünlü düşmesi
C) İşaret zamiri
D) Hâl eki almamış sözcük
E) Edat ve bağlaç

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ile" nin yer aldığı söz öbeği, yüklemi durum yönünden etkilemiştir?

- A) Yılların birikimiyle başını sokacak bir ev alabildi.
B) Biz onunla çok mutluyuz.
C) Yazdığı öykülerle adeta oyalanıyordu.
D) Bu kıyafetle mi konuk ağırlayacaksın?
E) Olayı büyük bir üzüntüyle açıkladı.

11. Millî edebiyatımız, sınırsız ölçüde zenginleşmekle birlikte neredeyse Avrupa çapında önem kazandı. Bugün Türk edebiyatının emekleme dönemini geride bıraktığını rahatlıkla söyleyebilirim.
Bu parça için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) "Geride" sözcüğü zarf olarak kullanılmıştır.
B) "Edebiyatımız" sözcüğünde çekim eki vardır.
C) İsim ve sıfat tamlamasına yer verilmiştir.
D) "Söyleyebilirim" sözcüğü birleşik yapıdır.
E) Çekimli fiillere yer verilmiştir.

12. Bir dilin söz varlığı denince yalnızca, o dilin sözcükleri değil; deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlıyoruz.

- Bu cümlede geçen altı çizili sözcüklerle ilgili olarak,**

- I. "varlığı" sözcüğünde isimden isim yapım eki vardır.
II. "sözcükleri" kelimesi hem yapım hem çekim eki almıştır.
III. "atasözlerinin, terimlerin" sözcüklerinde ilgi eki bulunmaktadır.
IV. "çeşitli" ve "anlatım" sözcüklerinin kökünün türü aynıdır.
V. "anlıyoruz" sözcüğü basit yapılı bir fiildir.

- numaralanmış yargılardan hangisi söylenemez?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V

KAVRAMA TESTİ 2

1. Dogmatik bir kişi mutlak doğrulara sahip olduğundan emindir. Bunun sonucu olarak da başkasına zorla kabul ettirme arzusu- na yenik düşer. Doğruya sahip olduğunu düşündüğünden, artık kendisini doğru kılmak endişesi de yoktur.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Sıfat tamlamalarına yer verilmiştir.
- B) Birleşik fiil kullanılmıştır.
- C) İsim fiil ve sıfat fiil vardır.
- D) Birden fazla fiil cümlesi kullanılmıştır.
- E) Belgisiz adıl vardır.

2. (I) Zaten hiçbir şeyi anlayamadım ki! (II) Söylediklerine göre değil de yaptıklarına göre değerlendirmeliydim. (III) Bana güzel kokusunu sunuyordu, varlığı ruhumu aydınlatıyordu. (IV) Onu bırakıp kaçmamalıydim. (V) Beceriksizce yapmış olduğu tüm oyunların aslında ilgimi çekmek için yapılmış olduğunu anlatmalıydim. (VI) Çiçekler böyle çelişkilerle dolu ama o zamanlar onu anlamayacak kadar küçüktüm.

Bu parçadaki numaralanmış cümleler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I numaralı cümle biçimce olumlu anlamca olumsuzdur.
- B) III numaralı cümlede şimdiki zamanın hikayesi biçiminde birleşik çekimli fiil kullanılmıştır.
- C) IV numaralı cümlede kişi zamiri kullanılmıştır.
- D) V numaralı cümle amaç sonuç cümlesidir.
- E) VI numaralı cümle yüklemine göre isim cümlesidir.

3. (I) Televizyon, sonunda gelip başköşemize kuruldu. (II) Bunun geçici bir geliş olmadığı belliydi. (III) Sadece birkaç kanalla başlayan bu macera şimdilerde önü alınmaz hâle geldi. (IV) Zaten internetin önem kazanması da televizyondan bıkmamasıyla oldu. (V) Onun da tükenmesi kolay olmayacağı benziyor.

Yukarıda numaralandırılmış cümlelerle ilgili hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede belirtisiz isim tamlaması kullanılmıştır.
- B) II. cümlede niteleme ve belirtme sıfatına yer verilmiştir.
- C) III. cümle edatla bağlanmıştır.
- D) IV. cümlede edat vardır.
- E) V. cümlede zamir ve bağlaç vardır.

4. Önce naz sonra söz ve sonra hile
Sevilen seveni düşürür dile
Seneler asırlar değişse bile
Eski töre bozulmuyor Mihriban

Bu dördük ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Deyim kullanılmıştır.
- B) Adlaşmış sıfat yükleme durum eki almıştır.
- C) İsim ve sıfat tamlaması vardır.
- D) Tasarlama kipi vardır.
- E) Yalın hâlde kullanılmış sözcükler bulunmaktadır.

5. Beni içerisine aldı ağ gibi,
Doldun gözlerime bir rüya gibi;
Ben de güneş gibi, yüce dağ gibi
İçinde kaybolsam yayla dumanı!

Yukarıdaki dizelerde ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) İyelik eki alan sözcük, bulunma hâl eki de almıştır.
- B) Ses olayına uğramış birden fazla sözcük vardır.
- C) Belirtisiz isim tamlaması vardır.
- D) Edat gruplarına yer verilmiştir.
- E) Tamlayanı düşmüş birden fazla isim tamlaması vardır.

6. Ben insanlara yaşamak için ümit, kuvvet ve neşe veren yazılardan hoşlanırım. İnsanları umutsuzluğa düşüren yazıları ise sevmem. Zaten tam bir refah içinde yaşamıyoruz. Bir de kötü şeylerden bahsedilmesi insanları bir havana koyup ezmeye benzer.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Sayı grubu
- B) Edat grubu
- C) Sıfat fiil grubu
- D) Bağlama grubu
- E) İsim fiil grubu

KAVRAMA TESTİ 2

7. I. Basit bir uçurtma yapmak için uğraşıyordu.
II. Bu bitkiler baş ağrısını hemen keser.
III. Düğün konvoyunun yolunu kestiler.
IV. Yardımlar kesilince zor geçinir olmuş.
- Yukarıdaki cümleler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**
- A) İyelik eki almış birden fazla sözcük vardır.
B) Hem yapım eki hem de çekim eki almış sözcük kullanılmıştır.
C) İsim tamlaması belirtili nesne görevindedir.
D) Edat ve bağlaca yer verilmiştir.
E) Birleşik yapılı fiil kullanılmıştır.

8. Uyu benim maviş kızım
Dem geçecek devran geçecek
Keloğlan murada erecek
Sökülecek has bahçenin çitleri
Ağlayan nar gülecek
- Yukarıdaki dizeler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**
- A) Şahıs zamirine yer verilmiştir.
B) İsim fiil ve sıfat fiil kullanılmıştır.
C) Haber kipiyle çekimlenmiş fiillere yer verilmiştir.
D) Emir kipine yer verilmiştir.
E) Tür ismi ve özel isim kullanılmıştır.

9. (I) Bunu söylediğinizde büyükler size inanmazlar elbette. (II) Çok fazla yer kapladıklarını sanırlar, kendilerini önemli görürler. (III) O zaman onlara hesaplamalarını söyleyin. (IV) Sayıları çok sevdiklerinden bu, çok hoşlarına gidecektir. (V) Ama bence bununla vakit kaybetmeyin. (VI) Buna gerek yok, bana güvenebilirsiniz. (VII) Küçük Prens Dünyaya ilk geldiğinde etrafta hiç kimseyi göremeyince çok şaşırılmıştı.
- Yukarıda numaralanmış cümleler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**
- A) I numaralı cümle yüklem yerine göre devriktir.
B) II numaralı cümlede geniş zamanlı basit çekimli fiil kullanılmıştır.
C) III numaralı cümlede kişi zamiri kullanılmıştır.
D) VII numaralı cümle yapısına göre girişik birleşik cümledir.
E) VI numaralı cümlede birleşik fiil kullanılmamıştır.

10. Sabah koşusuna çıkıp da hem etrafı seyretmek hem de ter atmak güzel bir duyguymuş. Erken saatte ormana doğru giderek o temiz havayı koklamak ciğerlerimize iyi geliyor.

Parçadaki numaralandırılmış sözcükler tür yönüyle ikişerli gruplandırılırsa hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Bazıları, yaşadıkları dönemin sanatını bugünün sanatından daha güzel buluyor.

Bu cümlede altı çizili sözler için aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I numaralı sözcük belgisiz zamirdir.
B) II numaralı sözcük hem yapım hem çekim eki almıştır.
C) III numaralı sözcük sadece çekim eki almıştır.
D) IV numaralı sözcük belirtme hâl eki almıştır.
E) V numaralı sözcük belirteçtir.

12. Bugün batarsa güneş, yarın yeniden doğar
Her gecenin sonunda bir sabah vardır evlat
Sakla umutlarını, yıkılıp kalma sakın
Ümitsiz ve gagesiz yaşamak zordur evlat

Sev bütün insanları, say bütün insanları
Kin gütme unut gitsin geçmişte olanları
Dürüst ol, inancılı ol, düşün öbür dünyayı
Bir karıncayı bile incitme sakın evlat

Aşağıdakilerden hangisi bu dördümlükler için ortak değildir?

- A) Belirtme sıfatı
B) Birleşik çekimli eylem
C) Emir kipi
D) Hâl eki almış sözcükler
E) Bağlaç